

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2014

9

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Agnieszka Gołąb
Radosław Nowaczewski, Maciej Plaskacz
Małgorzata Sekuła-Leleno, Joanna Studzińska
Elżbieta Szczepanowska, Arkadiusz Turczyn
Magdalena Wróbel, Stanisław J. Zabłocki
Andrzej Zielony

przy udziale

LexisNexis Polska Sp. z o.o.

Adgar Park West, Al. Jerozolimskie 181, 02-222 Warszawa,
tel. 22 572 95 00, faks 22 572 95 68

Infolinia: 22 572 99 99

www.lexisnexis.pl; e-mail: biuro@lexisnexis.pl

Księgarnia Internetowa dostępna ze strony www.lexisnexis.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach postanowieniem z dnia 13 lutego 2014 r., I ACa 1057/13, zagadnienia prawnego:

„Czy wierzyciel hipoteczny ma legitymację procesową do dochodzenia odszkodowania od sprawcy szkody na podstawie art. 93 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jednolity: Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 z późniejszymi zmianami) i jeżeli tak, to czy może on żądać zapłaty odszkodowania na swoją rzecz czy też jego roszczenie winno ograniczać się do żądania zobowiązania złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego?”

podjął uchwałę:

Wierzyciel, którego wierzytelność jest zabezpieczona hipoteką kaucyjną, nie ma legitymacji do dochodzenia od sprawcy szkody roszczenia o jej naprawienie, przysługującego właścicielowi nieruchomości na podstawie art. 93 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.).

(uchwała z dnia 10 lipca 2014 r., III CZP 37/14, M. Kocon, B. Myszka, A. Owczarek)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 15 stycznia 2014 r., VI ACa 963/13, zagadnienia prawnego:

„Czy roszczenie spółdzielni mieszkaniowej skierowane przeciwko gminie o zwrot częściowo nienależnego świadczenia w związku z uregulowaniem opłaty z tytułu użytkowania wieczystego gruntu w zawyżonej wysokości podlega trzyletniemu terminowi przedawnienia, jako związane z prowadzeniem przez spółdzielnię mieszkaniową działalności gospodarczej (art. 118 k.c. *in fine*), czy też dziesięcioletniemu terminowi, na zasadach ogólnych?”

podjął uchwałę:

Roszczenie spółdzielni mieszkaniowej o zwrot części opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego gruntu jest roszczeniem związanym z prowadzeniem działalności gospodarczej i ulega przedawnieniu w terminie trzyletnim.

(uchwała z dnia 11 lipca 2014 r., III CZP 33/14, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszk)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku postanowieniem z dnia 30 stycznia 2014 r., I ACz 74/14, zagadnienia prawnego:

„Czy niewskazanie przez powoda w pozwie miejsca zamieszkania pozwanego, będącego osobą fizyczną – przy jednoczesnym wskazaniu miejsca jego pracy, w sposób umożliwiający doręczanie pism procesowych – stanowi brak formalny pozwu uzasadniający zarządzenie zwrotu pozwu?”

podjął uchwałę:

Niewskazanie przez powoda w pozwie miejsca i adresu zamieszkania pozwanego będącego osobą fizyczną jest brakiem formalnym pozwu uniemożliwiającym nadanie mu prawidłowego biegu.

(uchwała z dnia 17 lipca 2014 r., III CZP 43/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 22 stycznia 2014 r., II Cz 1109/13, zagadnienia prawnego:

„Czy przepis art. 132 § 1¹ k.p.c. dotyczy również wniesienia przez radcę prawnego pisma procesowego zawierającego uzupełnienie braków formalnych apelacji?”

podjął uchwałę:

Przepis art. 132 § 1¹ k.p.c. dotyczy również wniesionego przez pełnomocnika odpisu pisma procesowego zawierającego uzupełnienie braków formalnych apelacji.

(uchwała z dnia 17 lipca 2014 r., III CZP 47/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 23 kwietnia 2014 r., X Ga 52/14, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w świetle art. 386 § 5 k.p.c., w przypadku uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, rozpoznanie sprawy przez sąd pierwszej instancji w innym składzie, oznacza wyłączenie z tego składu jedynie tego sędziego, który brał udział w wydaniu uchylonego wyroku sądu pierwszej instancji, czy także wyłączenie sędziego, przed którym toczyło się w części postępowanie w sprawie, ale który nie brał udziału w wydaniu uchylonego orzeczenia?”

2. Czy skutkiem wynikającym z art. 397 pkt 4 k.p.c. objęte jest na gruncie art. 386 § 5 k.p.c. zasiadanie w składzie sądu przy ponownym rozpoznaniu sprawy sędziego, który nie brał udziału w wydaniu uchylonego orzeczenia, ale który prowadził postępowanie rozpoznawcze?”
podjął uchwałę:

Przewidziany w art. 386 § 5 k.p.c. nakaz rozpoznania sprawy w innym składzie nie dotyczy sędziego, który nie brał udziału w wydaniu uchylonego wyroku.

(uchwała z dnia 17 lipca 2014 r., III CZP 55/14, J. Gudowski, D. Dończyk, H. Wrzeszcz)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 14 marca 2014 r., I ACa 1573/12, zagadnienia prawnego:

„Czy za źródło szkody przedwojennych właścicieli nieruchomości objętej działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279) może być uznana – zgodnie z art. 160 § 1 k.p.a. i art. 361 § 1 k.c. – wydana z naruszeniem prawa decyzja zezwalająca na sprzedaż lokalu w budynku posadowionym na tej nieruchomości, poprzedzona wydaniem nieważnej decyzji o odmowie przyznania własności czasowej, czy też źródłem tej szkody jest wyłącznie wadliwa decyzja o odmowie przyznania własności czasowej?”
podjął uchwałę:

Jeżeli stwierdzono nieważność decyzji administracyjnej odmawiającej przyznania byłemu właścicielowi nieruchomości prawa własności czasowej na podstawie art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), źródłem poniesionej przez niego (jego następców prawnych) szkody może być także wydana z naruszeniem prawa decyzja zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości.

(uchwała z dnia 21 sierpnia 2014 r., III CZP 49/14, M. Wysocka, A. Górski, B. Ustjanicz)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 17 marca 2014 r., VI Gz 28/14, zagadnienia prawnego:

„Czy oświadczenia woli członka zarządu spółki z o.o. o rezygnacji z pełnienia funkcji złożone drugiemu członkowi dwuosobowego zarządu tej spółki powoduje wygaśnięcie mandatu (art. 202 § 4 k.s.h.)?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 11 lipca 2014 r., III CZP 36/14, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszka)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 31 marca 2014 r., II Ca 1472/13, zagadnienia prawnego:

„Czy gminie na podstawie art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami przysługuje prawo pierwokupu w stosunku do nieruchomości niezabudowanej nabytej od Skarbu Państwa na podstawie decyzji administracyjnej wydanej na wniosek uprawnionego złożony na podstawie art. 118 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 11 lipca 2014 r., III CZP 41/14, D. Zawistowski, M. Bączyk, B. Myszka)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 18 marca 2014 r., XV Ca 80/14, zagadnienia prawnego:

„W jakim terminie ulega przedawnieniu roszczenie pasażera domagającego się od przewoźnika lotniczego zryczałtowanego odszkodowania za opóźniony lot na podstawie art. 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 261/2004 z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów?”

odmówił podjęcia uchwały.

(postanowienie z dnia 21 sierpnia 2014 r., III CZP 44/14, M. Wysoc-ka, A. Górski, B. Ustjanicz)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYgniĘCIA

III CZP 70/14

„Czy w świetle art. 968 kodeksu cywilnego można uznać za ważny zapis testamentowy sformułowany alternatywnie?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 czerwca 2014 r., V ACa 676/13, I. Kul, M. Domel-Jasińska, J. Rusiński)

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zapis testamentowy podlega wykładni, której celem jest usunięcie niejasności, ale nie może ona prowadzić do zmian treści zapisu i jego uzupełnienia. Tymczasem treść zapisu w sprawie rozpoznawanej przez Sąd drugiej instancji nie wskazuje ani na to, które świadczenie alternatywne jest wyprzedzające, ani na to, kto powinien dokonać wyboru. Powołując się na stanowiska wyrażone w doktrynie nauk prawnych Sąd Apelacyjny wskazał, że możliwe jest uznanie, iż zapis testamentowy skonstruowany alternatywnie jest, wobec braku określenia przedmiotu zapisu w sposób konkretny, nieważny w związku z art. 58 k.c.

Z drugiej strony możliwe jest przyjęcie odmiennego poglądu. Stosunek prawny powstający w wyniku zapisu pomiędzy zapisobiorcą a obciążonym zapisem jest stosunkiem zobowiązaniowym, a prawo zapisobiorcy ma charakter wierzytelności, więc do wykonania zapisu należy stosować ogólne przepisy o wykonaniu zobowiązań. Zawarte w testamencie uregulowanie stosunku zobowiązaniowego mającego swoje źródło w zapisie wiąże strony zapisu, które nie mogą tego modyfikować

zgodnie ze swoją wolą, lecz tylko wtedy, gdy spadkodawca taką możliwość wyłączy w testamencie w sposób wyraźny. W przypadkach, w których takiego wyłączenia nie ma, strony mogą kształtować łączący je stosunek prawny zgodnie ze swoją wolą na podstawie art. 353¹ k.c.

Możliwe jest także zastosowanie art. 365 § 1 k.c. O istnieniu zobowiązania przemiennego decyduje istnienie co najmniej dwóch różnych alternatywnych świadczeń w jednym stosunku prawnym, a zobowiązanie to może powstać w drodze czynności prawnej lub wynikać z ustawy. Skoro zapis testamentowy jest skonstruowany alternatywnie i bez wskazania komu przysługuje wybór świadczenia, to prawo to może przysługiwać w pierwszej kolejności zobowiązanemu dłużnikowi, a ten, dokonując wyboru świadczenia, doprowadza do zmiany treści zobowiązania, ponieważ zostaje sprecyzowane świadczenie.

A.T.

*

III CZP 71/14

„Czy przepis art. 939 § 4 k.p.c. poprzez art. 615 k.p.c. ma zastosowanie do roszczeń zarządcy sądowego ustanowionego w oparciu o przepis art. 203 k.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 9 czerwca 2014 r., II Cz 1316/14, A. Cholewa-Kuchta, A. Nowak, K. Serafin-Tabor)

Sąd Okręgowy zauważył, że zgodnie z art. 615 k.p.c., w braku unormowań szczególnych w przepisach art. 611–614 k.p.c., do wyznaczenia zarządcy i sprawowania zarządu mają odpowiednio zastosowanie przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości (art. 931–940 k.p.c.), z uwzględnieniem celu ustanowienia i sprawowania zarządu, jakim jest uregulowanie spornych stosunków między współwłaścicielami. Tym samym przez art. 615 k.p.c. ma zastosowanie art. 939 § 4 k.p.c., wyłączający możliwość dochodzenia w odrębnym postępowaniu roszczeń o wynagrodzenie za sprawowanie zarządu i o zwrot poniesionych wydatków. Zgodnie z przytoczonym przez Sąd Okręgowy poglądem doktryny, wszelkie tego typu roszczenia mogą być

przedmiotem decyzji sądu tylko w ramach postępowania nadzorczego nad zarządem.

Specyfika unormowań dotyczących zarządcy wyznaczanego przez sąd wskazuje, że przepisy dotyczące zarządu w toku egzekucji mogą mieć zastosowanie z modyfikacjami wynikającymi z istoty zarządu sądowego. Sąd w sprawie o zarząd ma nadzorować prawidłowość sprawowanego zarządu, regulować sprawy związane z ustaleniem wysokości zaliczek na poczet wydatków związanych z nieruchomością, których częścią składową jest również wynagrodzenie zarządcy. Powinno to mieć charakter zobowiązujący i dopiero niewykonywanie tych obowiązków uprawnia zarządcę do wystąpienia na drogę sądową z powództwem, które powinno podlegać rozpoznaniu w ramach procesu. W ocenie Sądu drugiej instancji, brak podstaw do przyjęcia, że rozpoznawanie tego typu roszczeń (dotyczących wydatków poczynionych na utrzymanie nieruchomości) ma następować w ramach postępowania o zarząd – postępowania nieprocesowego. Rozpoznawanie spraw w postępowaniu nieprocesowym jest wyjątkiem od zasady, że sąd rozpoznaje sprawy w procesie. Wyjątki te ustawodawca przewidział, a takiego wyjątku nie przewidują art. 611–616 k.p.c. ani nie ma podstaw do wywodzenia go z treści art. 939 § 4 k.p.c., który służy odmiennemu celowi; *ratio legis* tego przepisu to likwidacja roszczeń, jakie mogą być kierowane wobec nabywcy w postępowaniu egzekucyjnym z nieruchomości.

Zarządca czyniący wydatki na nieruchomość w toku egzekucji nie ma od kogo ich wyegzekwować, więc stanowią wydatki w ramach egzekucji i podlegają zaspokojeniu z sumy uzyskanej ze sprzedaży licytacyjnej. Cel ten nie może przemawiać za takim samym traktowaniem roszczeń związanych z obowiązkiem poniesienia przez współwłaścicieli wydatków związanych z bieżącym utrzymaniem nieruchomości wspólnej. Okoliczność, że określona osoba została powołana do pełnienia funkcji zarządcy na podstawie postanowienia sądu rejonowego nie oznacza, że pomiędzy nią a współwłaścicielami nie nawiązał się jakkolwiek węzeł obligacyjny, gdyż powołanie zarządcy przez sąd jest jedynie sposobem jego ustanowienia. Zarządca sądowy ma taką samą pozycję względem współwłaścicieli, jak powołana przez nich osoba zobowiązana do sprawowania funkcji zarządu.

A.T.

III CZP 72/14

„Czy art. 98 ust. 2 Prawa bankowego stanowi podstawę do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko następcom prawnym (z tytułu spadkobrania) dłużnika banku?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 30 czerwca 2014 r., II Cz 274/14, W. Vogt, M. Raszewski, B. Mokras)

W ocenie Sądu Okręgowego, orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do przedstawionego zagadnienia prawnego jest niejedno-
lita. W uchwale z dnia 7 stycznia 2004 r., III CZP 98/03 (OSNC 2005, nr 2, poz. 27), uznano, że art. 98 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe nie stanowi podstawy do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom dłużnika banku. Pisemne oświadczenie o poddaniu się egzekucji i wynikające z niego konsekwencje dla dłużnika składające takie oświadczenie nie przechodzą w drodze dziedziczenia na podmiot, który nie podpisał takiego oświadczenia, a art. 98 pozwala tylko na nadanie sądowej klauzuli wykonalności przeciwko innej osobie, a nie na wystawienie przeciwko niej tytułu. Z kolei w uchwale z dnia 16 stycznia 2009 r., III CZP 132/08 (OSNC 2009, nr 12, poz. 157) Sąd Najwyższy stwierdził, że bank nie jest uprawniony do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko osobie, która bezpośrednio z bankiem dokonała czynności bankowej, po śmierci tej osoby, ale dopuścił możliwość wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego na następcę prawnego zmarłego dłużnika i nadanie takiemu tytułowi klauzuli wykonalności. Następca prawny dłużnika banku wchodzi w całą sytuację prawną dłużnika i przechodzi na niego także uprawnienie banku do wystawienia tytułu egzekucyjnego. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., III CZP 18/10 (OSNC 2010, nr 12, poz. 157) przyjęto, że bank jest uprawniony do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko spadkobiercom dłużnika będącego osobą wymienioną w art. 97 ust. 1 Prawa bankowego, a takiemu bankowemu tytułowi egzekucyjnemu może zostać nadana sądowa klauzula wykonalności.

Powołując się dla pogląd wyrażony w krytycznej głosie do wspomnianej uchwały Sąd Okręgowy stwierdził, że należy odrzucić rzekome podobieństwo instytucji pisemnego poddania się dłużnika banku eg-

zekucji przewidzianego w art. 97 Prawa bankowego do umowy o właściwość sądu lub zapisu na sąd polubowny. Nie można też pozbawiać osób trzecich wobec banku – spadkobierców dłużnika – przysługującego im prawa do sądu; rezygnacja z prawa do sądu odnosi się wyłącznie do kontrahenta banku. Poza tym art. 96–98 Prawa bankowego mają charakter wyjątkowy i muszą być interpretowane ściśle; nie dopuszczają one do wystawiania bankowych tytułów egzekucyjnych wobec innych osób niż dłużnicy, którzy dokonali z bankiem bezpośrednio czynności bankowych oraz pisemnie poddali się egzekucji. Zdaniem autora glosy, pogląd wyrażony w uchwale jest także niezgodny z fundamentami prawa konsumenckiego Unii Europejskiej, ponieważ rażąco ogranicza prawo do ochrony sądowej spadkobierców dłużnika banku jako konsumentów.

A.T.

*

III CZP 73/14

„1. Czy przekazanie sądowi właściwemu skargi na czynności komornika wniesionej do sądu niewłaściwego miejscowo powinno nastąpić w formie postanowienia sądu czy zarządzenia przewodniczącego?

2. Czy w przypadku przekazania skargi postanowieniem sądu do oceny zachowania terminu do jej wniesienia (art. 767 § 4 k.p.c.) znajduje zastosowanie art. 200 § 3 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 11 czerwca 2014 r., V Cz 1385/14, J. Wiśniewska-Sadomska, E. Talarczyk, D. Olczak-Dąbrowska)

Sąd Okręgowy podniósł, że w odniesieniu do formy przekazania skargi na czynności komornika ich źródłem jest pogląd wyrażony w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 r., III CZP 28/10 (OSNC 2011, nr 1, poz. 10), według którego skarga na czynności komornika jako środek wniesiony do niewłaściwego sądu podlega przekazaniu sądowi właściwemu na podstawie niezaskarżalnego zarządzenia przewodniczącego, a nie na podstawie postanowienia sądu,

o którym mowa w art. 200 § 1 k.p.c. Przepis ten – zgodnie z tym poglądem – stanowi podstawę przekazania sprawy sądowi właściwemu i nie może być podstawą przekazania przez sąd niewłaściwy sądowi właściwemu środka prawnego ani innego pisma newszczynającego postępowania w sprawie, a taki charakter ma skarga uregulowana w art. 767 k.p.c.

Odmienny pogląd co do pojęcia „sprawa” został przyjęty w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2013 r., III CZP 91/12 (OSNC 2013, nr 10, poz. 112), w której przyjęto, że sąd niewłaściwy, do którego skierowano zażalenie, przekazuje je do rozpoznania sądowi właściwemu. Artykuł 200 § 1 k.p.c. dotyczy nie tylko sprawy w znaczeniu pewnej całości będącej przedmiotem postępowania cywilnego, ale również sprawy w określonej fazie zapoczątkowanej wniesieniem środka odwoławczego. Przekazanie sprawy na tym etapie następuje na podstawie powołanego przepisu stosowanego odpowiednio, co mogłoby mieć zastosowanie w przypadku skargi na czynności komornika, która jest środkiem zaskarżenia.

Jeśli chodzi o analizę zachowania terminu do złożenia skargi, która została wniesiona do sądu niewłaściwego miejscowo, to – w ocenie Sądu drugiej instancji – w orzecznictwie sądów powszechnych występują dwa stanowiska. Według jednego – opartego na uchwale Izby Cywilnej i Administracyjnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 1987 r., III CZP 33/87 (OSNC 1988, nr 6, poz. 73) – datą wniesienia środka zaskarżenia wniesionego do sądu niewłaściwego jest data nadania jej przez ten sąd do sądu właściwego w urzędzie pocztowym lub data wpływu do sądu właściwego. Zgodnie z innym, bez względu na to, do którego sądu skarga została wniesiona, jeżeli nastąpiło to przed upływem ustawowego terminu określonego w art. 767 § 4 k.p.c., jej późniejsze przekazanie sądowi właściwemu nie prowadzi do uchybienia temu terminowi (por. wyrok z dnia 28 lipca 1999 r., I PKN 167/99, OSNP 2000, nr 21, poz. 783), co uzasadnia art. 200 § 3 k.p.c.

Argumentując zasadność rozstrzygnięcia przedstawionych wątpliwości, Sąd drugiej instancji dodał, że pożądanę jest ono ze względu na skomplikowany sposób ustalania właściwości miejscowej sądu, do którego należy wnieść skargę na czynności komornika, przez powiązanie

właściwości z właściwością miejscową komornika i sposobem egzekucji w danej sprawie oraz ze względu na nagminny charakter udzielania przez komorników błędnych pouczeń, co skutkuje również przewlekłością postępowania, a w związku z różnicami w ocenie zachowania terminu do wniesienia skargi wniesionej do sądu niewłaściwego są one przyczyną rozbieżnych rozstrzygnięć.

A.T.

*

III CZP 74/14

„1. Czy droga konieczna wyznaczana dla nieruchomości nie posiadającej odpowiedniego dostępu do drogi publicznej (art.145 k.c.) może przebiegać przez teren zabudowany (co wymagać będzie usunięcia tych zabudowań) w sytuacji gdy:

a) budynek gospodarczy został wybudowany przed wszczęciem postępowania sądowego bez stosownych zezwoleń, ale budowa ta została następnie zalegalizowana (i wydano pozwolenie na użytkowanie budynku) – w postępowaniu administracyjnym innym uczestnikom odmówiono jednak statusu strony i nie mieli oni możliwości skutecznie zakwestionować w tym trybie legalizacji budowy,

b) budynek gospodarczy został wybudowany już w toku postępowania sądowego na podstawie pozwolenia na budowę (wydanego w postępowaniu administracyjnym przy udziale wyłącznie współwłaścicieli tej nieruchomości i właścicielki nieruchomości sąsiedniej) – jego budowa została jednak dokończona pomimo zakazu ze strony sądu (który wydał postanowienie o zabezpieczeniu w ten sposób wniosku o ustanowienie drogi koniecznej),

c) budynek gospodarczy został wybudowany już po wydaniu postanowienia o ustanowieniu drogi koniecznej przez sąd I instancji (i znajduje się w przebiegu drogi koniecznej wytyczonej przez sąd) na podstawie zgłoszenia zamiaru budowy przy braku sprzeciwu organu administracji architektoniczno – budowlanego na podstawie art. 30 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (nie było konieczne pozwolenie na budowę).

2. W jakim postępowaniu powinno dojść do nakazania właścicielom nieruchomości obciążonych usunięcia przeszkód uniemożliwiających korzystanie z drogi koniecznej (budynki, płoty, nasadzenia):

a) w postanowieniu wstępnym wydanym w trakcie postępowania o ustanowienie drogi koniecznej,

b) w postanowieniu kończącym postępowanie o ustanowieniu drogi koniecznej (jednocześnie z określeniem przebiegu tej drogi),

c) w odrębnym postępowaniu procesowym prowadzonym już po uprawomocnieniu się postanowienia o ustanowieniu drogi koniecznej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 5 czerwca 2014 r., XV Ca 1694/13, M. Wysocki, J. Grobleny, B. Łagodzińska)

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego wiąże się ze związaniem sądu decyzją administracyjną. Problem ten był już przedmiotem rozważań doktryny i judykatury. W wyroku z dnia 16 grudnia 1992 r., I CRN 188/92 (OSNC 1993, nr 5, poz. 90) Sąd Najwyższy zajął stanowisko co do niemożności nakazania rozebrania wybudowanego obiektu, jeżeli wybudowanie to nastąpiło na podstawie pozwolenia na budowę. Jednym z argumentów przywołanych przez Sąd Najwyższy było przekonanie, że interesy osób zainteresowanych w niewybudowaniu obiektu gwarantowane są w postępowaniu administracyjnym, gdzie osobom tym przyznaje się status strony tego postępowania. Pogląd ten nie spotkał się jednak z pełną aprobatą w piśmiennictwie.

Według innej koncepcji, można uznać, że sąd związany jest decyzją administracyjną tylko w odniesieniu do tego, co jest bezpośrednim przedmiotem rozstrzygnięcia decyzją, ale że związaną to nie obejmuje ustalenia, iż „wybudowanie obiektu zgodnie z pozwoleniem nie narusza uzasadnionych interesów osób trzecich.” Takie stanowisko oznacza prawo sądu do samodzielnego badania tej kwestii, nie wykluczając możliwości nakazania rozbiórki legalnie wzniesionego obiektu.

Sąd Okręgowy wskazał, że wpływ norm prawa budowlanego na przeprowadzenie drogi koniecznej pojawił się też w rozważaniach Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 14 lutego 2008 r., II CSK 517/07

(Palestra 2008, nr 3–4, s. 240), w którym uznano, że nie powinno się traktować przepisów budowlanych jako bezwzględnej przeszkody do przeprowadzenia drogi koniecznej przez inną nieruchomości.

Wątpliwości Sądu drugiej instancji wzbudziła także kwestia, w jakim trybie obiekty utrudniające przebieg drogi koniecznej powinny zostać usunięte. W rachubę wchodzi trzy możliwości; nakaz ich usunięcia wydany zostać może w toku postępowania o ustanowienie drogi koniecznej, ale przed wydaniem postanowienia końcowego o ustanowieniu drogi koniecznej), w samym postanowieniu o ustanowieniu drogi koniecznej, ewentualnie osoba zainteresowana może domagać się takiego usunięcia dopiero po prawomocnym zakończeniu postępowania o ustanowienie drogi koniecznej.

A.Z.

*

III CZP 75/14

„Czy wysokość opłaty naliczanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych za udzielenie informacji dotyczącej ubezpieczonego dłużnika (na podstawie art. 50 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jedn. tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm. oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 16 stycznia 2003 r. w sprawie wysokości opłaty pobieranej przez ZUS za udzielenie informacji komornikom sądowym oraz trybu jej pobierania, Dz.U. Nr 8, poz. 95) uzależniona jest od liczby płatników składek dotyczących tego ubezpieczonego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 27 maja 2014 r., II Cz 470/14, R. Marchwicki, A. Kiersnowska-Tylewicz, M. Wiśniewska)

Sąd Okręgowy wskazał, że analiza przepisów nie daje jednoznacznego rozwiązania przedstawionego zagadnienia, jak też brak poglądów doktryny oraz orzeczeń Sądu Najwyższego. Z kolei w orzecznictwie sądów powszechnych zarysowały się dwa, wykluczające się wzajemnie rozwiązania.

Według jednego, w razie wystąpienia o udzielenie informacji dotyczącej jednego dłużnika, Zakład Ubezpieczeń Społecznych jest uprawniony do domagania się tylko jednej opłaty niezależnie od liczby kont płatników składek, z których pochodzą dane zawarte w odpowiedzi. Drugie rozwiązanie zakłada, że opłata w wysokości jednokrotności przewidzianej stawki pobierana jest w sytuacji, w której komornik zasięga informacji o jednym ubezpieczonym, jednym płatniku składek lub jednym ubezpieczonym i jednym płatniku składek, natomiast w razie zasięgnięcia informacji dotyczącej jednego ubezpieczonego, który posiada dwóch lub więcej płatników, pobierana jest kolejna opłata.

Sąd Okręgowy stwierdził, że brak racjonalnego uzasadnienia dla mnożenia należnej Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych opłaty w zależności od liczby płatników składek jednego ubezpieczonego, podczas gdy czynność dotycząca konta jednego ubezpieczonego i konta jednego płatnika miałyby podlegać pojedynczej opłacie.

A.Z.

*

III CZP 76/14

„Czy warunkiem koniecznym dla skutecznego potrącenia wierzytelności z tytułu kary umownej, której termin spełnienia nie został zastrzeżony (art. 498 § 1 k.c.) jest wcześniejsze wezwanie dłużnika do zapłaty tej kary (art. 455 k.c.)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 maja 2014 r., V ACa 245/14, R. Kowalkowski, I. Kul, J. Rusiński)

Sąd Apelacyjny wszechstronnie rozważył stosowanie art. 498 § 1 k.c., zauważając, że ponieważ do potrącenia można przedstawić tylko wymagalną wierzytelność z tytułu kary umownej, to wierzyciel dla skuteczności potrącenia musi wcześniej wezwać dłużnika o zapłatę, gdyż wymagalność musi występować na dzień złożenia oświadczenia o potrąceniu. Przyjmując takie stanowisko należy dojść do wniosku, że pozwany, który przed złożeniem oświadczenia woli o potrąceniu nie postawił przedstawionej do potrącenia wierzytelności bezterminowej

w stan wymagalności przez wezwanie dłużnika do spełnienia świadczenia, nie może skutecznie powoływać się na skutki potrącenia (umorzanie wzajemnych wierzytelności).

Prezentowane jest jednak stanowisko odmienne, że roszczenia wynikające z zobowiązań bezterminowych stają się wymagalne już z chwilą powstania tych zobowiązań i od tej chwili zaczyna się bieg ich przedawnienia. Według tego poglądu, należy rozróżniać wymagalność roszczenia, rozumianą jako najwcześniejszą chwilę, w której wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, oraz termin spełnienia świadczenia, rozumiany jako najpóźniejsza chwila, w której dłużnik powinien zgodnie z treścią zobowiązania spełnić świadczenie. Ponadto pogląd ten wyklucza zbieżność obu pojęć w zobowiązaniu bezterminowym. Akceptując to stanowisko w odniesieniu do wymagalności, której doniosłość prawną wiąże się z nadejściem terminu początkowego przy jego ustaleniu, należy kierować się istotą stosunku zobowiązaniowego, polegającą na uprawnieniu wierzyciela do żądania świadczenia od dłużnika (art. 353 § 2 k.c.).

Sąd Apelacyjny podniósł także, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest stanowisko, iż roszczenie może stać się wymagalne zanim wierzyciel wezwie dłużnika do spełnienia świadczenia (wystarczy, że obiektywnie istnieje możliwość wezwania dłużnika). Ponadto, jak zauważył Sąd Apelacyjny, nawet przy przyjęciu, że dla powstania wymagalności wierzytelności bezterminowej wierzyciel powinien wezwać dłużnika do spełnienia świadczenia, dla takiego wezwania nie jest zastrzeżona żadna forma i może ono być wyrażone także w sposób dorozumiany. Skutkiem prawnym wezwania do zapłaty jest aktywizacja obowiązku wykonania zobowiązania.

Sąd drugiej instancji wskazał, że przyjęcie, iż oświadczenie woli o potrąceniu pociąga za sobą skutek wymagalności, o jakim mowa w art. 455 k.c., pozostaje jednak problem „niezwłoczności”, której nie należy utożsamiać z terminem natychmiastowym. W chwili złożenia oświadczenia wierzytelność zgłoszona do potrącenia byłaby zatem jeszcze niewymagalna.

A.Z.

III CZP 77/14

„Czy przepis § 11 ust 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów (Dz.U. Nr 102, poz. 1122 ze zm.) ma zastosowanie także do nieruchomości odłączonej z dotychczasowej księgi wieczystej, w której ujawniono wzmiankę o wszczęciu egzekucji z nieruchomości – odłączonej na zasadzie przepisu art. 12 ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 687)?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 16 czerwca 2014 r., III Ca 738/14, J. Kępa, Z. Szczęśniewicz, J. Zawiślak-Jach)

Zdaniem Sądu Okręgowego, możliwe jest przyjęcie, że nabycie nieruchomości na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 2003 r. o szczególnych zasadach przygotowania i realizacji inwestycji w zakresie dróg publicznych powoduje każdorazowo nabycie nieruchomości wolnej od wszelkich obciążeń. Korelowałoby to z teoretycznym modelem nabycia nieruchomości sposobem pierwotnym, który zakłada nabycie „nieobciążliwe.” Przy przyjęciu tego poglądu konieczne jest jednak założenie, że sposób sformułowania art. 12 ust. 4c ww. ustawy jest wynikiem przeoczenia ze strony ustawodawcy, norma ta bowiem przewiduje, że z dniem uprawomocnienia się decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wygasają ustanowione na nieruchomości ograniczone prawa rzeczowe.

Przepis nie wspomina jednak o innych obciążeniach nieruchomości, idąc zatem tym tokiem rozumowania należałoby przyjąć, że normodawca jedynie omyłkowo ograniczył hipotezę powołanego przepisu jedynie do ograniczonych praw rzeczowych, a uprawomocnienie się decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej ingeruje również w uprawnienia wierzycieli egzekwujących, którzy uzyskali zajęcie nieruchomości.

Sąd drugiej instancji podniósł jednak, że możliwe jest również przyjęcie, iż w wypadku przepisów tak szczególnych, jak dotyczące w istocie specyficznej formy wyłączenia, konieczne jest stosowanie wykładni ścisłej, i nierozszerzanie dyspozycji art. 12 ust. 4c na sytuacje wyraźniej

w niej niewymienione. Za zaletę tego rozumowania można uznać niedokonywanie rozszerzającej wykładni przepisów o charakter wyjątkowym. Jego wadą jest jednak konieczność przyjęcia *implicite*, że uprawnienia osób legitymujących się ograniczonymi prawami rzeczowymi, w tym hipoteką, mają słabszy charakter niż uprawnienia wierzycieli egzekwujących swe należności na podstawie tytułu wykonawczego lub z wykorzystaniem wyroku wydanego na podstawie przepisu art. 527 i nast. k.c.

Ponadto Sąd Okręgowy zauważył, że uznanie, iż uprawnienia wynikające z wpisu wzmianki o wszczęciu egzekucji z nieruchomości pozostają w mocy, musiałyby skutkować przyjęciem dopuszczalności nabycia takiej nieruchomości w postępowaniu egzekucyjnym przez licytanta albo przez wierzyciela na podstawie art. 984 k.p.c. Wydaje się jednak, że przyjęcie tego toku rozumowania prowadziłoby do rezultatów niedających się pogodzić ze skutkami jurydycznymi wynikającymi z art. 2a ustawy o drogach publicznych. Przeciwko możliwości nabycia nieruchomości stanowiącej drogę publiczną – w wyniku czynności prawnej lub z mocy prawa przez zasiedzenie – Sąd Najwyższy wypowiedział się wielokrotnie.

A.Z.

*

III CZP 78/14

„Czy zdarzeniem prawnym, które zgodnie z art. 160 § 6 k.p.a. wyznacza początek terminu przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., a której nieważność albo wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono decyzją właściwego ministra lub samorządowego kolegium odwoławczego po tym dniu (uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10, OSNC 2011, nr 7–8, poz. 75) oraz przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2011 r. Nr 6, poz. 18), jest wydanie w pierwszej instancji decyzji nadzorczej, od której stronie przysługiwał wnio-

sek do właściwego organu o ponowne rozpatrzenie sprawy, czy też dopiero wydanie kolejnej decyzji przez ten sam organ w wyniku złożenia takiego wniosku na zasadzie art. 127 § 3 k.p.a.?”

(wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 22 lipca 2014 r., BSA I-4110-6/14)

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że zagadnienie prawne dotyczy istotnej z punktu widzenia praktyki kwestii przedawnienia roszczeń o odszkodowanie od Skarbu Państwa za szkody wyrządzone decyzjami administracyjnymi wydanymi przed dniem 1 września 2004 r. Wątpliwości, które przesądzają celowość rozstrzygnięcia tego zagadnienia, wynikają z brzmienia art. 160 § 6 k.p.a. Wprawdzie art. 160 k.p.a. został w całości uchylony z dniem 1 września 2004 r., niemniej jednak, zgodnie z uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 31 marca 2011 r., III CZP 112/10 (OSNC 2011, nr 7–8, poz. 75), § 1, 2, 3 i 6 tego przepisu mają nadal zastosowanie do roszczeń odszkodowawczych w związku z decyzjami wydanymi przed dniem wejścia w życie noweli, co do których stwierdzenie ich nieważności lub wydania niezgodnie z art. 156 § 1 k.p.a. nastąpiło po tym dniu. Wniosek taki wynika z przeprowadzonej w tej uchwale wykładni art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., która ze względu na art. 61 § 6 u.S.N. ma moc zasady prawnej.

Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego zwrócił uwagę, że zgodnie z pierwszym poglądem, reprezentowanym w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008 r., V CSK 204/08 (OSNC-ZD 2009, nr D, poz. 94), oraz z dnia 6 listopada 2013 r., IV CSK 133/13 (niepubl.), a także w orzecznictwie sądów powszechnych, decyzją ostateczną w rozumieniu art. 160 § 6 k.p.a. jest wydana w pierwszej instancji decyzja nadzorcza ministra lub samorządowego kolegium odwoławczego, nawet jeżeli strona złożyła wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy w myśl art. 127 § 3 k.p.a. Konkluzję, że ten środek weryfikacji decyzji nie może być uznany za tożsamy z odwołaniem wnoszonym w administracyjnym toku instancji wyprowadzono z brzmienia art. 16, 127 § 3 i art. 160 § 6 k.p.a.

Zgodnie z przeciwnym stanowiskiem, wyrażonym w wyrokach Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2013 r., I CSK 732/12 (niepubl.),

oraz z dnia 18 grudnia 2013 r., I CSK 142/13 (niepubl.), w sytuacji, w której od uzyskania przez decyzję cechy ostateczności zależą istotne dla strony skutki prawne, za początek biegu terminu przedawnienia na podstawie art. 160 § 6 k.p.a. nie można uważać daty pierwszej decyzji nadzorczej, lecz dopiero decyzję wydaną w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy. Argumentów kluczowych na jego uzasadnienie dostarczyła wykładnia systemowa oraz odwołanie do ochrony słusznych interesów strony postępowania nadzorczego.

Przedstawiając własne stanowisko w przedmiocie obu konkurujących poglądów, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego wskazał, że na rzecz jednego przemawia prymat wykładni językowej nad innymi rodzajami wykładni, podkreślił jednak, iż wykładnia językowa nie może być traktowana jako jedyny i decydujący rodzaj wykładni, gdy osiągnane w jej wyniku rezultaty są oczywiście niesłuszne. Wskazał jednocześnie, że przy rozpoznaniu omawianego wniosku niezbędne jest wzięcie pod rozwagę względów natury celowościowej oraz prokonstytucyjna wykładnia art. 160 § 6 k.p.a. w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

S.J.Z.

*

III CZP 79/14

„Czy w egzekucji czynności zastępowalnych wszczętej na podstawie art. 1049 § 1 k.p.c., w toku której umocowano wierzyciela do wykonania tychże czynności na koszt dłużnika, organ egzekucyjny dokonujący rozliczenia sumy przyznanej wierzycielowi od dłużnika potrzebnej do wykonania czynności, uprawniony jest do badania prawidłowości jej wykonania i uwzględnienia w końcowym rozliczeniu przyznanej sumy ewentualnej wadliwości zrealizowanych przez wierzyciela czynności zastępczych?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 26 maja 2014 r., IX Cz 53/14, A. Żegarska, M. Kasztelan, J. Barczewski)

Wątpliwości Sądu Okręgowego wyrażone w przedstawionym zagadnieniu prawnym wynikają z tego, że choć art. 1049 § 1 k.p.c. zezwala

na przyznanie sumy potrzebnej do wykonania czynności zastępowalnej od dłużnika na rzecz wierzyciela, to nie zawiera regulacji dotyczących jej rozliczenia po wykonaniu czynności zastępowalnych przez uprawnionego. Wątpliwości potęguje to, że w orzecznictwie i literaturze brak jest bezpośrednich wskazówek odnośnie do możliwości badania przez sąd egzekucyjny prawidłowości wykonania czynności zastępczych przez wierzyciela. Ponadto sporny jest moment zakończenia egzekucji prowadzonej na podstawie art. 1049 § 1 k.p.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego, pogląd, że nie jest istotna jakość wykonanych prac i ich ewentualne wady, gdyż może to być przedmiotem innych postępowań, zdaje się znajdować uzasadnienie w dyspozycji art. 804 k.p.c. stosowanej *per analogiam*. W takim przypadku sąd badałby jedynie fakt wykonania czynności zastępczych, bez wnikania w prawidłowość ich realizacji. W ocenie Sądu Okręgowego, wykładnię taką można uznać za zgodną z celem postępowania egzekucyjnego, którym jest zaspokojenie wierzyciela w sytuacji, gdy dłużnicy nie wykonali dobrowolnie czynności do których zobowiązani zostali prawomocnym postanowieniem.

Zdaniem Sądu Okręgowego, podzielenie odmiennego poglądu sprawiłoby, że sąd egzekucyjny, dokonując rozliczenia sumy uzyskanej od dłużnika przez wierzyciela, zobowiązany byłby do uwzględnienia ewentualnej wadliwości wykonanych prac zastępczych. W rezultacie wierzyciel zwracałby dłużnikowi nie tylko nadwyżkę z otrzymanej wcześniej sumy pozostałą po wykonaniu robót, ale także kwotę potrzebną do usunięcia usterek. Takie rozwiązanie, choć dopuszczalne z punktu widzenia celowości, mogłoby jednak – zdaniem Sądu Okręgowego – prowadzić do przekształcenia postępowania egzekucyjnego w rozpoznawcze, co trzeba uznać za sprzeczne z jego celem.

S.J.Z.

*

III CZP 80/14

„Czy w przypadku uchylecia przez Sąd Najwyższy zapadłego w drugiej instancji wyroku uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji sąd drugiej instancji, któremu sprawa została przekazana

do ponownego rozpoznania, rozpoznawać ją może w tym samym składzie?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 czerwca 2014 r., I ACa 340/14, P. Wójtowicz, L. Świdarska-Pilis, J. Naczyńska)

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że art. 398¹⁵ § 2 k.p.c., wyłączający udział w rozpoznawaniu sprawy tego składu sądzącego sądu drugiej instancji, który uczestniczył w wydaniu uchylonego przez Sąd Najwyższy wyroku, zamieszczony jest w dziale regulującym postępowanie wywołane wniesieniem skargi kasacyjnej i dotyczy skutków uchylecia orzeczenia wskutek uwzględnienia tej skargi. W opisanym w zagadnieniu prawnym przypadku do uchylecia wyroku doszło natomiast w szczególnym postępowaniu zażaleniowym, unormowanym w art. 394¹ § 1¹ k.p.c.

Artykuł 394¹ § 3 k.p.c. stanowi, że do toczącego się przed Sądem Najwyższym na skutek zażalenia postępowania stosuje się odpowiednio wiele przepisów o postępowaniu kasacyjnym. Wymieniony jest wśród nich także art. 398¹⁵ k.p.c., ale tylko jego § 1, a nawet tylko jego zdanie pierwsze, to zaś może – zdaniem Sądu Apelacyjnego – prowadzić do wniosku, że nie było intencją ustawodawcy, by zasadę określoną w art. 398¹⁵ § 2 k.p.c. stosować odpowiednio w postępowaniu zażaleniowym.

Takie rozwiązanie wpisywałoby się w ugruntowane już stanowisko orzecznictwa i doktryny, że zasady określonej w art. 386 § 5 k.p.c., mimo brzmienia art. 397 § 2 k.p.c., nie stosuje się w postępowaniu zażaleniowym „zwykłym”; odpowiada ono również utrwalającemu się pogładowi, że przy rozpoznawaniu zażalenia, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy nie wnika w *meritum* rozstrzygnięcia, bada bowiem jedynie to, czy w sprawie zaistniały przesłanki przewidziane w art. 386 § 4 k.p.c.

Niemniej, w ocenie Sądu Apelacyjnego, to że art. 394¹ § 3 k.p.c. nie zawiera odesłania do art. 398¹⁵ § 2 k.p.c., nie musi oznaczać, iż art. 398¹⁵ § 2 k.p.c. nie ma odpowiedniego zastosowania. W postępowaniu zażaleniowym, także w tym toczącym się przed Sądem Najwyższym, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., odpowiednie zastosowanie mają przepisy o postępowaniu apelacyjnym (art. 397 § 2 k.p.c.).

Artykuł 386 § 5 k.p.c. stanowi natomiast wyraźnie, że w razie uchylecia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sąd rozpoznaje sprawę w innym składzie.

Wprawdzie ugruntowane stanowisko orzecznictwa i doktryny wyłącza odpowiednie stosowanie art. 386 § 5 k.p.c. w postępowaniu zażalenio- wym, nie można jednak – zdaniem Sądu Apelacyjnego – abstrahować od tego, że wypracowane zostało ono przed wprowadzeniem do kodeksu postępowania cywilnego art. 394¹ § 1¹ k.p.c. i dotyczyło, co do zasady, zażaleń na postanowienia wydawane w toku postępowania rozpoznawczego, a tylko wyjątkowo na orzeczenia kończące postępowanie w sprawie, i to takie, które nie zawierają merytorycznego rozstrzygnięcia, podczas gdy obecnie rzecz dotyczy wyroków.

S.J.Z.

*

III CZP 82/14

„Czy obowiązywanie art. 9 ust. 3 i 4 (po zmianie numeracji – art. 16 ust. 3 i 4) ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej (Dz.U. Nr 17, poz. 71 ze zm.) stanowiło przeszkodę w skutecznym dochodzeniu wydania nieruchomości będącej w posiadaniu Skarbu Państwa, powodującą zawieszenie biegu zasiedzenia na podstawie art. 53 dekretu z dnia 11 października 1946 r. – Prawo rzeczowe (Dz.U. Nr 57, poz. 319 ze zm.) w zw. z art. 109 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 1950 r. – Przepisy ogólne prawa cywilnego (Dz.U. Nr 34, poz. 311) w zw. z art. XLI § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94 ze zm.), a następnie art. 175 z art. 121 pkt 4 k.c.?”

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2014 r., IV CSK 473/13, K. Strzelczyk, M. Szulc, K. Tyczka-Rote)

Sąd Najwyższy podniósł, że ze względu na wciąż dużą liczbę postępowań dotyczących nabycia w drodze zasiedzenia przez Skarb

Państwa nieruchomości leśnych, które spełniały wymagania do zastosowania wobec nich art. 9 (16) ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej, wskazane jest ujednoczenie wykładni, ponieważ rozbieżne stanowiska, powodujące w praktyce zaliczenie lub niezaliczenie do biegu zasiedzenia okresu niemal 12-letniego, mieszczącego się pomiędzy dniem wprowadzenia sądownictwa administracyjnego (1 września 1980 r.) a dniem utraty mocy przez art. 9 (16) ustawy z dnia 12 marca 1958 r. (1 stycznia 1992 r.), prowadzą do skrajnie odmiennych rozstrzygnięć w praktycznie identycznych okolicznościach faktycznych, co nie jest czynnikiem budującym zaufanie do prawa i wymiaru sprawiedliwości.

S.J.Z.

*

III CZP 83/14

„Czy w wypadku, o jakim mowa w art. 48 ust. 5 w zw. z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 1222) i art. 7 ust. 1 w zw. z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 12 października 1994 r. o zasadach przekazywania zakładowych budynków mieszkalnych przez przedsiębiorstwa państwowe (Dz.U. z 1994 r. Nr 119, poz. 567 ze zm.), to jest w razie nieodpłatnego nabycia przez najemcę od spółdzielni mieszkaniowej prawa własności lokalu mieszkalnego, przekazanego uprzednio tej spółdzielni nieodpłatnie przez przedsiębiorstwo państwowe, państwową osobę prawną lub państwową jednostkę organizacyjną, dopuszczalna jest przewidziana w art. 358¹ § 3 k.c. sądowa waloryzacja kaucji mieszkaniowej, wpłaconej przez najemcę na rzecz przedsiębiorstwa państwowego, państwowej osoby prawnej lub państwowej jednostki organizacyjnej?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 15 lipca 2014 r., III Ca 393/14, A. Janas)

Sąd Okręgowy wskazał, że istnieją wątpliwości co do dopuszczalności waloryzacji kaucji mieszkaniowych uiszczonych przez najemców lokali wchodzących w skład przedsiębiorstw państwowych, państwowych osób prawnych lub państwowych jednostek organizacyjnych, które następnie zostały przekazane spółdzielniom mieszkaniowym.

W ocenie Sądu Okręgowego, można bronić poglądu, że po utracie mocy przez art. 48 ust. 3 u.s.m. najemca lokalu mieszkalnego przekazanego na rzecz spółdzielni przez przedsiębiorstwo państwowe, państwową osobę prawną lub państwową jednostkę organizacyjną, który następnie uzyskał prawo odrębnej własności tego lokalu na podstawie art. 48 ust. 1, może domagać się od tej spółdzielni zwrotu zwaloryzowanej kaucji mieszkaniowej na zasadach ogólnych, ponieważ odpadł obowiązek partycypacji w nakładach koniecznych poczynionych przez spółdzielnię na utrzymanie budynku, w którym znajduje się ten lokal.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zgodnie z innym poglądem, art. 7 ust. 3 u.z.p. statuuje samodzielny mechanizm waloryzacji, powiązany z przepisami ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Przyjęcie takiego stanowiska oznaczałoby, że możliwość dokonania waloryzacji kaucji mieszkaniowej na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. jest wykluczona (*lex specialis derogat legi generali*). Zgodnie z brzmieniem art. 48 ust. 5 u.s.m., waloryzacja kaucji mieszkaniowej odbywałaby się wyłącznie w proporcji do wartości rynkowej lokalu i wyłącznie w razie jej zaliczenia na poczet wkładu budowlanego. Tym samym w razie ustanowienia prawa odrębnej własności lokalu na podstawie art. 48 ust. 1 u.s.m. – przy którym wkład budowlany nie występuje – zwrot kaucji następowałby w wysokości środków przekazanych spółdzielni przez przedsiębiorstwo państwowe, państwową osobę prawną lub państwową jednostkę organizacyjną w wysokości wynikającej z art. 7 ust. 3 u.z.p. Sąd Okręgowy stwierdził jednocześnie, że zaakceptowanie poglądu, jakoby art. 48 ust. 5 u.s.m. wyłączał dopuszczalność waloryzacji, rodziłaby wątpliwości co do jego zgodności z art. 64 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 oraz z art. 64 ust. 2 Konstytucji.

A.G.

III CZP 84/14

„Czy roszczenie między byłymi małżonkami o zwrot wydatków poniesionych, po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, z tytułu opłat eksploatacyjnych związanych ze spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu wchodzącym w skład majątku wspólnego, jest roszczeniem o świadczenie okresowe?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 9 lipca 2014 r., II Ca 311/14, I. Tchórzewska, E. Żak, A. Ścioch-Kozak)

W przedmiotowej sprawie przedmiotem świadczenia były pieniądze, a powtarzające się świadczenia na rzecz spółdzielni mieszkaniowej skutkują, według Sądu Okręgowego, w świetle art. 207 k.c. obowiązkiem rozliczania się między byłymi małżonkami za kolejny miesiąc, w którym jedno z małżonków wydatkowało środki z własnego majątku na poczet opłat eksploatacyjnych związanych ze wspólnym lokalem. Te cechy świadczenia mogłyby nadawać mu charakter okresowy.

Z drugiej strony obowiązek wzajemnego rozliczenia się między byłymi małżonkami z tytułu wspomnianych wydatków powstaje wyłącznie w przypadku dokonania zapłaty na rzecz spółdzielni, to zaś oznacza, że nie można zakładać, jako zasady, regularności i rytmiczności świadczeń w określonych odstępach czasu.

Według Sądu Okręgowego, możliwe jest także uznanie, że charakter świadczenia na rzecz spółdzielni mieszkaniowej, w szczególności okresowy charakter tego świadczenia, pozostaje bez wpływu dla charakteru świadczenia, do którego zobowiązani są względem siebie byli małżonkowie z tytułu rozliczenia wydatków w postaci uiszczonych opłat eksploatacyjnych na rzecz spółdzielni. Każdorazowy przypadek dokonania takiego wydatku należałoby traktować odrębnie w tym sensie, że obowiązek rozliczenia między byłymi małżonkami z tytułu wspomnianych opłat przez jednego z nich za różne okresy nie jest obowiązkiem w ramach jednego i tego samego stosunku prawnego, ale rodzi odrębny stosunek prawny.

W takiej sytuacji nie byłoby zasadne kwalifikowane świadczenia, do którego na mocy odpowiednio stosowanego art. 207 k.c. zobligowany jest drugi z byłych małżonków, jako okresowego i stosowanie do

roszczenia o takie świadczenie trzyletniego terminu właściwego dla roszczeń o świadczenia okresowe.

M.M.

*

III CZP 85/14

„Czy przysługuje skarga na orzeczenie referendarza sądowego o odmowie dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie, wydane na podstawie art. 510 § 1 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 18 lipca 2014 r., XXIII Gz 694/13, A. Gałas, W. Piber, B. Wadowski)

Sąd Okręgowy przyznał, że literalna wykładnia art. 398²² § 1 k.p.c. prowadzi do wniosku, iż zaskarżenie skargą postanowienia referendarza sądowego o odmowie dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie jest niedopuszczalne. Wspomniał także o stanowisku doktryny, która wskazuje, że katalog orzeczeń referendarza sądowego podlegających zaskarżeniu skargą jest zamknięty.

Sąd drugiej instancji przypomniał jednak, że postępowanie rejestrowe jest postępowaniem prowadzonym w trybie nieprocesowym, dlatego nie można tracić z pola widzenia treści art. 510 § 1 k.p.c., który umożliwia skuteczne zaskarżenie zażaleniem postanowienia w tym przedmiocie. Wątpliwości Sądu dotyczyły regulacji prawnych, uzależniających możliwość zaskarżenia orzeczeń w przedmiocie odmowy dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie od tego, kto w konkretnym sądzie wydał przedmiotowe postanowienie.

Trudno – według Sądu Okręgowego – wytłumaczyć sytuację prawną, w której orzeczenie referendarza sądowego mającego kompetencje sądu w przedmiocie odmowy dopuszczenia do wzięcia udziału w sprawie nie jest zaskarżalne, natomiast orzeczenie wydane w tym samym przedmiocie przez sąd w osobie sędziego można zaskarżyć zażaleniem, co wprost wynika z art. 510 § 1 zdanie drugie k.p.c.

Gwarancja dwuinstancyjności postępowania, zdaniem Sądu Okręgowego, ma zastosowanie zarówno w przypadku wydania rozstrzygnięcia przez sędziego, jak i referendarza sądowego.

M.M.

III CZP 86/14

„Czy w sprawie o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie prawa użytkowania wieczystego wraz z prawem własności zabudowań posadowionych na tym gruncie pobrać należy od wniosku:

– jedną opłatę stałą – jeśli tak, to czy w wysokości określonej w art. 40 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.), czy też określonej w art. 23 ust. 1 tejże ustawy, czy też

– dwie odrębne opłaty stałe od wniosku o stwierdzenie zasiedzenia każdego z tych praw (wieczystego użytkowania i własności nieruchomości budynkowej) – a jeśli tak, czy od wniosku o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie prawa użytkowania wieczystego pobierana jest opłata w wysokości określonej w art. 40 czy 23 ust. 1 ww. ustawy?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 8 lipca 2014 r., I Cz 116/14, M. Szostak-Szydłowska, C. Olszewski, M. Kowalewski)

Sąd drugiej instancji przypomniał, że art. 40 u.k.s.c. reguluje wysokość opłaty od wniosku o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie. Mając na względzie, że użytkowanie wieczyste jest prawem pośrednim łączącym cechy zarówno prawa własności, jak i ograniczonych prawa rzeczowych, można w drodze analogii zastosować przepisy ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i ustalić opłatę od wniosku o stwierdzenie zasiedzenia prawa użytkowania wieczystego na podstawie wspomnianego przepisu.

Interpretacja taka sprzeczna jest jednak z charakterem wspomnianej ustawy i duchem prawa, gdyż przepisy nakładające na obywatela obowiązek poniesienia należności publicznoprawnych nie podlegają wykładni rozszerzającej. Z tego względu, wobec braku wyraźnego uregulowania wysokości opłaty w omawianym przypadku, możliwe jest – według Sądu Okręgowego – określenie wysokości opłaty na podstawie art. 23 pkt 1 u.k.s.c., zgodnie z którym od wniosku o wszczęcie postępowania nieprocesowego pobiera się opłatę stałą w kwocie 40 zł.

Sąd drugiej instancji wskazał również na kwestię liczby opłat, które należałoby pobrać. Skoro niemożliwe jest nabycie przez zasiedzenie

prawa wieczystego użytkowania bez jednoczesnego nabycia w ten sposób prawa własności nieruchomości budynkowej, to należałoby pobrać jedną opłatę. Jednakże w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, na tle opłat w postępowaniu wieczystoksięgowym (art. 42 ust. 1 i art. 45 ust. 2 u.k.s.c.), zgodnie przyjmuje się, że za wpis użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynku pobiera się dwie opłaty.

M.M.

*

III CZP 87/14

„Czy ważna jest umowa sprzedaży nieruchomości dokonywana przez wspólnotę leśno-gruntową legitymującą się tylko tytułem do nieruchomości w postaci wypisu z rejestru gruntów i może być podstawą do założenia księgi wieczystej i wpisania prawa własności na rzecz nabywcy nieruchomości?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Częstochowie z dnia 31 lipca 2014 r., VI Ca 582/14, H. Mojerska, H. Garus, M. Ropelska)

Sąd Okręgowy zauważył, że wspólnoty gruntowe nie mogą powoływać się na wpis w księdze wieczystej, w myśl bowiem art. 11 ustawy z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz.U. Nr 28, poz. 169 ze zm.) dla należących do nich gruntów nie prowadzi się ksiąg wieczystych, a dotychczasowe straciły moc i podlegały zamknięciu. Wypis z rejestru gruntów jest w istocie jedynym źródłem informacji o obszarze wspólnoty, jej położeniu i osobach uprawnionych do korzystania.

Jednocześnie w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego ukształtowany został pogląd, że rejestr ewidencji gruntów ma być wyłącznie odzwierciedleniem aktualnego stanu prawnego dotyczącego danej nieruchomości; zawiera jedynie dane wynikające z tytułu własności, ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny.

Według Sądu drugiej instancji, za odmową przyznania wypisowi z rejestru gruntów przymiotu prawa własności przemawia to, że istotę ewidencji gruntów i budynków, stosownie do art. 2 pkt 8 ustawy z dnia

17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (jedn tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 193, poz. 1287 ze zm.), stanowi zbiór informacji o gruntach, budynkach i lokalach, ich właścicielach oraz innych osobach fizycznych lub prawnych władających tymi gruntami, budynkami lub lokalami (czyli także posiadaczy samoistnych). Sama ustawa uznaje zatem stan władania także za przedmiot ewidencji, a nie wprowadza definicji właściciela, ani nie definiuje władania.

Ponadto ewidencja gruntów, pełniąc funkcję informacyjno-techniczną, nie rozstrzyga sporów o prawo do gruntów ani nie nadaje tych praw. Rejestruje jedynie stany prawne ustalone w innym trybie lub przez inne organy orzekające.

M.M.

*

III CZP 88/14

„Czy w sprawie o zachówek sąd ma obowiązek dopuścić z urzędu niezbędny do jej rozstrzygnięcia dowód z opinii biegłego, a w przypadku odpowiedzi pozytywnej, czy obowiązek ten powstaje także wówczas, gdy strony są reprezentowane przez fachowych pełnomocników?”

(postanowienie Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 3 kwietnia 2014, I Ca 244/13, M. Woźniak, L. Samolińska, M. Nazdrowicz)

Sąd Okręgowy wskazał na wyrok z dnia 27 kwietnia 2013 r., V CSK 202/11 (niepubl.), w którym Sąd Najwyższy wyraził zapatrywanie, że określona w art. 232 zdanie drugie k.p.c. możliwość dopuszczenia dowodu z urzędu oznacza powinność działania w sytuacji, w której brak opinii biegłego prowadziłby do oczywiście nieprawidłowego rozstrzygnięcia sprawy, podważającego funkcję procesu.

Jednocześnie Sąd drugiej instancji przedstawił występujące w orzecznictwie Sądu Najwyższego i doktrynie dwa przeciwstawne stanowiska dotyczące obligatoryjności dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z urzędu. Według Sądu Okręgowego, argumentem na rzecz poglądu, że uprawnienie wynikające z art. 232 zdanie drugie k.p.c. przekształca się w obowiązek sądu, jest to, iż mimo reform procesu cywilnego

w latach 1996 i 2000 oraz odejścia od zasady prawdy materialnej – przy istotnym wzmocnieniu zasady kontrydiktoryjności – zachowany został cel postępowania w postaci wydania orzeczenia odpowiadającego rzeczywistym okolicznościom sprawy.

Z drugiej strony, przy utrzymaniu obowiązku wykrycia prawdy materialnej, zmieniony został model osiągnięcia tego celu. Ciężar dostarczenia materiału dla rozstrzygnięcia sprawy został przerzucony na strony. Sąd został wprawdzie wyposażony w możliwość dopuszczenia dowodów z urzędu w ramach dyskrejonalnego uprawnienia, ale inicjatywę dowodową zobowiązany jest podjąć tylko w szczególnych wypadkach (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2000 r., III CZP 4/00, OSNC 200, nr 11, poz. 195).

Według Sądu drugiej instancji, istnieje ryzyko, że obowiązek sądu w odniesieniu do jednego środka dowodowego zostanie rozciągnięty również na inne i w następstwie doprowadzi do całkowitego zanegowania zasady kontrydiktoryjności.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

teza oficjalna

Dla ustalenia czy spadkodawca miał wolę testowania (*animus testandi*) istotna jest treść jego oświadczenia woli i użyte do jej wyrażenia sformułowanie, okoliczności w jakich oświadczenie zostało złożone, jak również zachowanie spadkodawcy po sporządzeniu oświadczenia.

teza opublikowana w „Palestrze”

W przypadku zakwestionowania woli testowania na ustalenie, czy spadkodawca miał *animus testandi*, może mieć wpływ zachowanie się spadkodawcy po sporządzeniu własnoręcznego oświadczenia, które ma być uznane za testament. Nie bez znaczenia jest również ocena stosunków osobistych spadkodawczyni z jej spadkobiercami, jak również to, że chodzi o osobę spadkodawczynię, która dotychczas w właściwy sposób i w właściwej formie dokonała czynności prawnej obejmującej zrzeczenie się dziedziczenia po niej.

(postanowienie z dnia 29 czerwca 2010 r., III CSK 293/09, K. Tyczka-Rote, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, Izba Cywilna 2011, nr 5, s. 32)

Glosa

Michała Niedośpiała, *Palestra* 2014, nr 7–8, s. 142

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator przypomniał, że testator musi mieć wolę testowania, tj. świadomość, że sporządza testament o danej treści. Opowiedział się za ujmowaniem woli testowania od strony pozytywnej, rozumianej jako swoboda testowania z ograniczeniami wynikającymi z art. 58 k.c., oraz negatywnej, rozumianej jako przypisanie braku woli testowania skutku w postaci niedokonania testamentu.

Poruszył następnie problematykę teorii woli na tle testamentu, wskazując na konieczność jej odrębnego opracowania teoretycznego. Stwierdził, że teoria woli ma podstawowy wpływ na wykładnię testamentu i przedstawił metody ustalania rzeczywistej woli spadkodawcy. Zajął stanowisko, że w braku woli testowania testament jest czynnością niedokonaną, nieistniejącą, nie złożono w ogóle oświadczenia woli. Analizując dokument oceniany przez Sąd Najwyższy, przyjął – odmienne niż w glosowanym postanowieniu – że był on testamentem, a nie jedynie oświadczeniem wiedzy. Wyraził ponadto zapatrywanie, że możliwy jest całkowity brak woli testowania (co do treści całego testamentu) lub jej częściowy brak (co do treści tylko niektórych postanowień testamentowych).

M.P.

*

Kurator ustanowiony na podstawie art. 42 § 1 k.c. dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może, jeżeli został do tego umocowany, wystąpić do sądu w imieniu reprezentowanej spółki z wnioskiem o jej rozwiązanie.

(uchwała z dnia 8 marca 2012 r., III CZP 95/11, K. Zawada, M. Bączyk, D. Dończyk, OSNC 2012, nr 11, poz. 125; BSN 2012 nr 3, s. 9; MPH 2013, nr 1, s. 51; Pal. 2014, nr 1–2, s. 162; Wspólnota 2012, nr 12, s. 31; Rej. 2012, nr 3, s. 201; Pr.Spółek 2012, nr 4, s. 6; Rej. 2012, nr 4, s. 165; Rej. 2012, nr 12, s. 161)

Glosa

Angeliny Stokłosy, Państwo i Prawo 2014, nr 7, s. 125

Glosa ma charakter aprobujący.

Głosowaną uchwałę podjęto w kontekście zagadnienia prawnego, jakie wyłoniło się w czasie rozpoznawania przez sąd drugiej instancji zażalenia na postanowienie w przedmiocie umorzenia postępowania, zainicjowanego przez kuratora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Sąd drugiej instancji powziął wątpliwość, czy kurator spółki ustanowiony w trybie art. 42 k.c. jest legitymowany do wytoczenia powództwa o jej rozwiązanie na podstawie art. 271 pkt 1 k.s.h., a w razie odpowiedzi twierdzącej – czy w postępowaniu o rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, prowadzonym z powództwa kuratora, o którym mowa, można ustanowić kuratora procesowego dla pozwanej spółki, nieposiadającej organów uprawnionych do reprezentacji.

Omawiana problematyka obejmuje aspekt materialnoprawny i procesowy. Komentatorka przeanalizowała wyłącznie pierwszy z nich jako warunkujący poprawność rozpoznania aspektu procesowego. Uznała, że Sąd Najwyższy trafnie zauważył, iż ustanowienie kuratora możliwe jest nie tylko wówczas, gdy organu lub – *verba legis* – organów prowadzących sprawę spółki brak, ale także wtedy, gdy organ ten lub organy mają skład niepełny (tzw. organy kadłubowe). Tym samym art. 42 § 1 k.c. trzeba wyklądać funkcjonalnie.

Dodatkowym argumentem na poparcie stanowiska Sądu Najwyższego jest trafne ustalenie, że kuratorowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością może przysługiwać „warunkowa” kompetencja do wystąpienia z wnioskiem o rozwiązanie spółki („jeżeli został do tego umocowany”), przystąpił do ustalenia procesowej roli kuratora w takim wszczętym na jego wniosek postępowaniu oraz do wskazania adekwatnego trybu procedowania sądu (postępowanie nieprocesowe). Równocześnie trafne jest przyjęcie przez Sąd Najwyższy, że kurator ustanowiony w trybie art. 42 k.c. jest przedstawicielem ustawowym spółki. Z punktu widzenia cywilistycznej konstrukcji przedstawicielstwa kuratelem można pod wieloma względami analizować na wspólnej płaszczyźnie z likwidatorem spółki lub zarządcą komisarycznym, którzy także są

przedstawicielami ustawowymi ustanawianymi w ściśle określonych, wynikających z ustawy, okolicznościach.

Glosy do omawianej uchwały opracowali M. Szumbariski (Monitor Prawa Handlowego 2013, nr 1, s. 51) i A. Jasiński (Palestra 2014, nr 1–2, s. 162). Omówili ją także w przeglądach orzecznictwa P. Popardowski (Glosa 2013, nr 1, s. 16) i Ł. Węgrzynowski (Przeгляд Sądowy 2014, nr 1, s. 92).

M.W.

*

Roszczenie o zapłatę kary umownej na wypadek zwłoki lub opóźnienia nie przysługuje stronie odstępującej od umowy wzajemnej, jeżeli w umowie zastrzeżono również taką karę w związku z odstąpieniem od umowy.

(uchwała z dnia 18 lipca 2012 r., III CZP 39/12, J. Gudowski, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, OSNC 2013, nr 2, poz. 17; BSN 2012, nr 7, s. 9; Prok.i Pr., 2013, nr 6, wkładka, poz. 50; Pr.Spótek 2012, nr 9, s. 4; Rej. 2012, nr 7–8, s. 216; Rej. 2012, nr 11, s. 172; Forum Prawnicze 2012, nr 5, s. 99)

Glosa

Pawła Księżaka i Katarzyny Duszyńskiej, Przeгляд Sądowy 2014, nr 7–8, s. 181

Glosa ma charakter krytyczny.

Autorzy uznali za dyskusyjne i nazbyt rygorystyczne stanowisko Sądu Najwyższego odrzucające możliwość kumulacji kary umownej zastrzeżonej na wypadek opóźnienia lub zwłoki w wykonaniu zobowiązania oraz kary umownej przewidzianej na wypadek odstąpienia od umowy.

W ocenie glosatorów, strony mogą dowolnie kształtować karę lub kary umowne w szerokich granicach wyznaczonych przez art. 483–484 k.c. Ich zdaniem, wyraźna klauzula umowna zastrzegająca kumulację nie może być uznana za niedozwoloną. Wątpliwość może budzić jedynie pytanie, jak interpretować zastrzeżenie w umowie obu rodzajów kar, jeżeli brak wyraźnego wskazania, że kara z tytułu niewykonania

umowy pochłania karę za zwłokę albo że możliwe jest kumulowanie tych kar. Komentatorzy zwrócili uwagę, że nie ma podstaw, by doszukiwać się pozanormatywnej szczególnej reguły wykładni nakazującej przyjmować, iż kara za zwłokę jest pochłaniana przez karę za niewykonanie zobowiązania. Wskazali, że brak też podstaw dla tworzenia reguły odwrotnej. W konsekwencji stanowisko Sądu Najwyższego uznali za zbyt kategoryczne, nawet gdyby traktować je jedynie jako szczególną regułę interpretacyjną niejasnych postanowień umownych.

Do omawianej uchwały glosy napisali również: aprobowując P. Drapała (Państwo i Prawo 2013, nr 10, s. 133), a częściowo krytyczną A. Fidali (Glosa 2014, nr 2, s. 23). Omówił ją M. Kućka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 2, s. 103).

E.S.

*

Uchwała zgromadzenia wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością sprzeczna z zasadami współzycia społecznego narusza dobre obyczaje w rozumieniu art. 249 § 1 k.s.h.

(uchwała z dnia 20 grudnia 2012 r., III CZP 84/12, D. Dończyk, K. Pietrzykowski, H. Wrzeszcz, OSNC 2013, nr 7–8, poz. 83; OSP 2014, nr 7–8, poz. 73; BSN 2012, nr 12, s. 9; Rej. 2013, nr 3, s. 188; Rej. 2013, nr 8, s. 192; Forum Prawnicze 2013, nr 1, s. 96)

Glosa

Bartłomiej Wojasa, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 7–8, poz. 73

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator zajął stanowisko, że dobre obyczaje nie są identyczne z zasadami współzycia społecznego. Zauważył, że dobre obyczaje są typowe i specyficzne dla obrotu handlowego oraz skierowane do osób zajmujących się profesjonalnie tym obrotem, a przy tym regulują stosunki między przedsiębiorcami. W ocenie autora, zasady współzycia społecznego są natomiast ogólnymi zasadami postępowania skierowanymi do wszystkich ludzi, którzy uczestniczą w obrocie prawnym.

W dalszej części glosy autor poddał krytyce pogląd Sądu Najwyższego, że istnienie art. 249 § 1 k.s.h. wyłącza możliwość stosowania art. 58 § 2 k.c. Przyłączył się do kierunku interpretacyjnego zakładającego, że jeżeli uchwała jest sprzeczna z dobrymi obyczajami (zasadami współzycia społecznego) i jednocześnie godzi w interesy spółki lub krzywdzi kogoś ze współników, to jest ona wzruszalna i można przeciwko spółce wytoczyć powództwo o uchylenie uchwały. Jeżeli natomiast uchwała jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego i godzi w inne wartości etyczne, to jest ona bezwzględnie nieważna, a przeciwko spółce można wytoczyć powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały. Podniósł następnie, że art. 58 § 2 k.c. stanowi samodzielną podstawę powództwa o stwierdzenie nieważności czynności prawnej sprzecznej z zasadami współzycia społecznego, natomiast klauzula dobrych obyczajów dotyczy jedynie powództwa o uchylenie uchwały, nie zaś o stwierdzenie jej nieważności.

Częściowo aprobującą głosę do uchwały opracował D. Kulgawczuk (Monitor Prawniczy 2014, nr 1, dodatek, s. 16). Omówił ją Ł. Węgrzynowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (Przegląd Sądowy 2013, nr 11–12, s. 151), a także S. Słotwiński w opracowaniu „Dobre obyczaje a zasady współzycia społecznego w świetle zaskarżalności wadliwych uchwał zgromadzenia współników – uwagi na tle uchwały Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2012 r. (III CZP 84/12)” (Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 6, s. 29).

M.P.

*

1. Rozstrzygnięcie kwestii intertemporalnych z zakresu prawa prywatnego międzynarodowego następuje według ogólnych reguł międzyczasowego prawa cywilnego. Od zasady stosowania przepisów ustawy dawnej do zdarzeń zaistniałych podczas jej obowiązywania należy dopuścić wyjątek w stosunku do klauzuli porządku publicznego.

2. Artykuł 1 Konwencji dotyczącej kolizji praw w przedmiocie formy rozporządzeń testamentowych, podpisanej w Hadze w dniu 5 października 1961 r. (Dz.U. z 1969 r. Nr 34, poz. 284), nie dopuszcza odesłania przez prawo wskazane na jego podstawie. Na pod-

stawie art. 1 pkt b tej konwencji właściwe jest prawo każdego państwa, którego obywatelstwo spadkodawca miał w chwili miarodajnej według tego przepisu.

(postanowienie z dnia 14 lutego 2013 r., II CSK 294/12, A. Kozłowska, H. Wrzeszcz, K. Zawada, OSNC-ZD 2013, nr 4, poz. 75; OSP 2014, nr 1, poz. 3; OSP 2014, nr 7–8, poz. 77; BSN 2013, nr 7, s. 11; Rej. 2013, nr 9, s. 168; MoP 2014, nr 2, s. 93)

Glosa

Marcina Kłody, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 7–8, poz. 77

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor omówił orzecznictwo Sądu Najwyższego poruszające kwestie międzyczasowe polskiego prawa prywatnego międzynarodowego. Zauważył, że wejście w życie Prawa prywatnego międzynarodowego z 2011 r. nie wywołało zmian normatywnych ani kolizji międzyczasowych co do podlegających konwencji zagadnień formy testamentu. Stwierdził, że klauzula porządku publicznego stanowi mechanizm korygowania potencjalnych skutków stosowania obcego prawa właściwego, nie jest zaś nośnikiem podstawowych zasad porządku prawnego. Nie dostrzegł przeszkód, by – w zakresie, w jakim właściwe *ratione temporae* są przepisy Prawa prywatnego międzynarodowego z 1965 r. – korygować potencjalne skutki zastosowania prawa obcego wskazanego przez te przepisy na podstawie art. 6 tej ustawy, także po jej uchyleniu. Dopuścił również w takiej sytuacji uwzględnienie ewolucji podstawowych zasad polskiego prawa. Sprzeciwił się natomiast stosowaniu art. 7 Prawa prywatnego międzynarodowego z 2011 r. do sprawy spadkowej dotyczącej spadkodawcy zmarłego przed wejściem w życie tej ustawy, uznając to za retroaktywne. W konkluzji zauważył jednak, że wobec braku różnic merytorycznych między art. 6 Prawa prywatnego międzynarodowego z 1965 r. i art. 7 Prawa prywatnego międzynarodowego z 2011 r. pogląd Sądu Najwyższego o stosowaniu tego ostatniego przepisu nie ma znaczenia praktycznego.

Aprobującą glosę do postanowienia opublikował M. Pilich (OSP 2014, nr 1, poz. 3).

M.P.

1. Przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

2. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszk, OSNC 2013, nr 12, poz. 139; BSN 2013, nr 5, s. 5; Rej. 2013, nr 6, s. 169; Rej. 2013, nr 8, s. 187; NPN 2013, nr 2, s. 90; Forum Prawnicze 2013, nr 3, s. 81)

Glosa

Katarzyny Górskiej, Monitor Prawniczy 2014, nr 14, s. 761

Glosa ma charakter krytyczny.

W ocenie autorki, Sąd Najwyższy podjął próbę pragmatycznego rozstrzygnięcia przedstawionych mu zagadnień prawnych tak, aby pozostawało ono w zgodzie z wcześniejszą linią orzecniczą. Taki sposób rozumowania, według komentatorki, musi zostać zakwestionowany. Idąc śladem poprzednich orzeczeń, Sąd Najwyższy zdecydował się na powtórzenie poglądu o dopuszczalności nabycia przez zasiedzenie przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy. Autorka zwróciła uwagę, że nawet zdania aprobujące możliwość ustanawiania służebności *quasi-przesyłowej*, które występują w orzeczeniach Sądu Najwyższego są wewnątrznie zróżnicowane. To z kolei oznaczałoby, wbrew stanowisku wyrażonemu w komentowanej uchwale, że judykatura nie wypracowała w pełni jednolitej linii orzecniczej.

Początkowo formułowanie poglądu o dopuszczalności obciążania nieruchomości na rzecz przedsiębiorcy służebnością gruntową próbowano godzić z wynikającą z art. 285 k.c. koniecznością wskazywania nieruchomości władnącej. Zbudowanie takiej koncepcji wymagało uzasadnienia, że ustanowienie służebności gruntowej na rzecz przedsiębiorcy przesyłowego następuje w celu zwiększenia użyteczności nieruchomości władnącej, wchodzącej w skład przedsiębiorstwa. Rozwinię-

ciem wskazanej koncepcji były kolejne poglądy, według których za nieruchomości władnącą można uznawać nie tylko tę, która wchodzi w skład przedsiębiorstwa i jest funkcjonalnie powiązana z urządzeniami znajdującymi się na cudzym gruncie, ale również każdą inną nieruchomość, będącą składnikiem przedsiębiorstwa, bez względu na jej lokalizację do nieruchomości obciążonej. Ostatecznie, w ujęciu najbardziej liberalnym, uznano możliwość ustanawiania na rzecz przedsiębiorcy służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu bez konieczności oznaczania nieruchomości władnącej.

Zdaniem glosatorki, można stwierdzić, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu pogląd dopuszczający możliwość ustanawiania służebności odpowiadających treścią służebności przesyłu nie miał jednolitej treści w judykaturze, zaś w literaturze był kontestowany w takim zakresie, w jakim prowadził do obejścia przepisów o służebnościach gruntowych. Zgłaszane zarzuty dotyczyły również kwestii nabycia służebności *quasi*-przesyłowej przez zasiedzenie. W komentowanej uchwale Sąd Najwyższy nie odniósł do żadnych z nich, nie usuwając tym samym zastrzeżeń pod adresem dotychczasowej linii orzeczniczej.

Zdaniem autorki, na aprobatę nie zasługują również rozważania Sądu Najwyższego dotyczące rozstrzygnięcia o tzw. zasłużnościach, czyli stanach odpowiadających posiadaniu służebności *quasi*-przesyłowej przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Komentatorka zakwestionowała tok rozumowania Sądu Najwyższego, prowadzący do uznania, że regulacja służebności przesyłu nie doprowadziła do ukonstytuowania nowego prawa rzeczowego. Nie zgodziła się ani z deprecjonowaniem nowelizacji Kodeksu cywilnego przez sprowadzenie jej celu do „potwierdzenia i uporządkowania wcześniejszego orzecznictwa”, ani z tym, że dla jego realizacji zamiarem ustawodawcy było „objęcie nową regulacją możliwie szerokiej grupy sytuacji faktycznych”. Autorka stwierdziła, że regulacja art. 305¹–305⁴ k.c. miała zaspokoić istniejącą potrzebę określania uprawnień przedsiębiorców przesyłowych do nieruchomości w postaci służebności oraz zapewnić właścicielom nieruchomości stosowną rekompensatę w zamian za ustanowienie tego prawa. Fakt, że nowelizacja uwzględniła gospodarczą potrzebę unormowania służebności przesyłu nie oznacza, że ustawodawca postanowił tym samym legitymizować stanowisko judykatury sprzed 3 sierpnia 2008 r.

Głosę krytyczną do powyższej uchwały opublikował także J.M. Kondek (Glosa 2014, nr 2, s. 29).

R.N.

*

Nagroda wypłacona sportowcowi w ramach tzw. umowy sponsorskiej za zdobycie medalu olimpijskiego stanowi jego majątek osobisty.

(wyrok z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 515/12, A. Górski, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 2, poz. 17; OSP 2014, nr 3, poz. 29; BSN 2013, nr 7, s. 16; MoP 2014, nr 3, s. 145; Rej. 2013, nr 9, s. 172; Rej. 2014, nr 1, s. 174)

Glosa

Marii Zuchowicz, Palestra 2014, nr 7–8, s. 162

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka stwierdziła, że włączenie przedmiotów uzyskanych z tytułu nagrody za osobiste osiągnięcia jednego z małżonków do majątku odrębnego jest uzasadnione szczególnym charakterem tych nagród, będących wynikiem osobistych właściwości, osiągnięć i zasług nagrodzonego małżonka. Podniosła, że wśród nagród za osobiste osiągnięcia mieszczą się także nagrody za osiągnięcia niemające charakteru twórczego, np. nagrody sportowe. Za trafne uznała zaliczenie przez Sąd Najwyższy do majątku osobistego nagród finansowych otrzymanych przez zawodnika za zdobycie złotego medalu na igrzyskach olimpijskich. Zgodziła się z zapatrywaniem, że nie ma podstaw do różnicowania nagrody wypłacanej przez Polski Komitet Olimpijski i nagrody przewidzianej w umowie sponsorskiej. Przychyliła się także do poglądu, zgodnie z którym nie wywołało skutku materialnoprawnego oświadczenie o wejściu do majątku wspólnego certyfikatów depozytowych nabytych za środki otrzymane z tytułu nagród.

Wyrok został opatrzony aprobującą glosą przez M. Nazara (OSP 2014, nr 3, poz. 29).

M.P.

1. Przepis art. 713 Kodeksu Cywilnego Napoleona może stanowić samodzielną podstawę dokonania wpisu w księdze wieczystej prawa własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa.

2. Powołanie się przez Skarb Państwa na prawo własności nieruchomości wynikające z art. 713 Kodeksu Cywilnego Napoleona we wniosku, do którego nie dołączono żadnych dokumentów wykazujących to prawo, stanowi wystarczającą podstawę do zarządzenia przez sąd obwieszczenia publicznego (§ 24 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 września 2001 r. w sprawie prowadzenia ksiąg wieczystych i zbiorów dokumentów, Dz.U. Nr 102, pdz. 1122 ze zm.).

(uchwała z dnia 27 czerwca 2013 r., III CZP 29/13, A. Owczarek, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 1, poz. 5; OSP 2014, nr 7–8, poz. 76; BSN 2013, nr 6, s. 4; MoP 2013, nr 14, s. 731; Rej. 2013, nr 7, s. 176; Rej. 2013, nr 8, s. 185; NPN 2013, nr 3, s. 129; Rej. 2014, nr 1, s. 171)

Glosa

Krzysztofa Piotra Sokołowskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 7–8, poz. 76

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autor przychylił się do zapatrywania ujętego w pierwszej tezie uchwały. Jej uzasadnieniu zarzucił jednak niedokładne określenie stanu faktycznego oraz niezbyt dokładne tłumaczenie art. 713 k.N. Stwierdził, że słowo „pan” w treści art. 713 k.N. oznacza tylko i wyłącznie właściciela, a dobrami niemającymi pana w rozumieniu tego przepisu są jedynie nieruchomości i zbiory rzeczy niemające żadnego właściciela. Tym samym komentator ocenił krytycznie stanowisko Sądu Najwyższego dopuszczające stosowanie tej normy do nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym. Nie zgodził się również z poglądem, że art. 713 k.N. wyraża domniemanie własności państwowej, ani z poglądem, że wywłaszczenie nie wyłącza wcześniejszego nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa na mocy art. 713 k.N. czy zasiedzenia.

Odnosząc się go kwestii procesowych, glosator opowiedział się przeciwko dopuszczalności wydania przez organ państwowy zaświad-

czenia, że nieruchomości była niczyja przed dniem 1 stycznia 1947 r. i jako taka podlega art. 713 k.N. Podzielił pogląd Sądu Najwyższego, że sąd hipoteczny musi sam badać, czy zachodzą przesłanki art. 713 k.N.

M.P.

*

Uprawniony z patentu może być pozbawiony uprawnień zakazowych przewidzianych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawa własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1410) tylko na rzecz producenta leku generycznego, podejmującego czynności określone w art. 69 ust. 1 pkt 4 przywołanej ustawy.

(wyrok z dnia 23 października 2013 r., IV CSK 92/13, M. Wysocka, A. Górski, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 7–8, poz. 80; OSP 2014, nr 7–8, poz. 75; BSN 2013, nr 11, s. 19; MoP 2014, nr 12, s. 646)

Glosa

Krystyny Szczepanowskiej-Kozłowskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 7–8, poz. 75

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Autorka podzieliła konstatację Sądu Najwyższego, że wyjątek Bolara miał służyć podmiotom, które prowadzą czynności niezbędne do uzyskania pozwolenia na wprowadzenie do obrotu produktu leczniczego. Zgodziła się również, że istota i sens ochrony patentowej sprzeciwiają się przyjęciu interpretacji, zgodnie z którą podmiot trzeci może po prostu produkować wytwór objęty ochroną patentową, by go następnie oferować i sprzedawać, gdyż takie działanie nie służy prowadzeniu badań koniecznych dla rejestracji produktu generycznego. Poddała krytyce pogląd przyznający prawo korzystania z wynalazku w związku z uzyskaniem zezwolenia wyłącznie podmiotowi, który ubiega się o to zezwolenie. Nie zgodziła się z zapatrywaniem, że podmiot, który zamierza się ubiegać o pozwolenie na dopuszczenie do obrotu, nie może korzystać przy przeprowadzeniu koniecznych czynności z pomocy innych

podmiotów, w tym złożyć zamówienia na wytworzenie substancji czynnej, jeżeli sam nie ma możliwości produkcyjnych. W jej ocenie, wykluczone jest jednak prowadzenie przez podmiot działający na zamówienie wnioskodawcy czynności polegających w szczególności na oferowaniu wytworu innym podmiotom działającym na rynku czy wytwarzanie opatentowanego produktu na cele przyszłej sprzedaży. Stwierdziła ponadto, że o dopuszczalności powołania się na wyjątek Bolara decyduje to, czy podmiot, na którego zlecenie działał wytwórca, podejmuje w rzeczywistości czynności zmierzające do uzyskania zezwolenia.

Omawiając problem przedmiotowego zakresu wyjątku Bolara, autorka uznała, że obejmuje on działania stanowiące korzystanie z patentu, a umożliwiające przeprowadzenie badań i prób koniecznych dla pozyskania danych, które wnioskodawca musi przedstawić zgodnie z wymogami procedury rejestracyjnej. Dodała, że oferowanie jest objęte wyjątkiem Bolara tylko wtedy, gdy ma charakter niepubliczny oraz następuje z inicjatywy podmiotu ubiegającego się o pozwolenie na wprowadzenie do obrotu produktu leczniczego.

W końcowej części glosy komentatorka zajęła stanowisko, że odwołując się do wyjątku Bolara w stosunku do patentu obowiązującego na terenie Polski będzie można powołać się na czynności konieczne do uzyskania danych, celem ich wykorzystywania w procesie uzyskiwania pozwolenia na wprowadzenie do obrotu danego produktu leczniczego na terenie Polski, zarówno w procedurze narodowej, jak i procedurach scentralizowanej i zdecentralizowanej.

Krytyczną glosę do wyroku sporządziła A. Sztoldman (Glosa 2014, nr 2, s. 87).

M.P.

*

1. Czynności zarządu rzeczą wspólną są czynnościami gospodarowania, natomiast czynności zachowawcze, o których mowa w art. 209 k.c., stanowią metodę ochrony wspólnego prawa, nie wchodzą więc w zakres pojęcia zarządu (art. 199–201, 203 i 208 k.c.).

2. Czynność mającą na celu ochronę wspólnego prawa (art. 209 k.c.) może ubezskuteczyć sprzeciw współwłaścicieli rzeczy wspólnej, nie zaś brak ich zgody na dokonanie czynności zachowawczej.

(wyrok z dnia 30 października 2013 r., II CSK 673/12, H. Pietrzkowski, A. Kozłowska, D. Zawistowski, OSP 2014, nr 7–8, poz. 72)

Glosa

Edwarda Gniewka, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 7–8, poz. 72

Glosa ma charakter aprobujący w odniesieniu do pierwszej tezy wyroku, krytyczny zaś w odniesieniu do tezy drugiej.

Glosator zajął stanowisko, że czynności zachowawczych nie można kwalifikować do czynności zarządu rzeczą wspólną. Stwierdził, że do podejmowania czynności zachowawczych przez któregokolwiek ze współwłaścicieli nie potrzeba uprzedniej zgody innych współwłaścicieli (wszystkich czy większości), a późniejszy sprzeciw innych współwłaścicieli nie może pozbawić skuteczności czynności zachowawczych podejmowanych przez poszczególnych współwłaścicieli. Zaproponował koncepcję, według której również w toku procesu możliwy jest sprzeciw przybierający postać interwencji ubocznej po stronie pozwanego. Zauważył, że żaden ze współwłaścicieli nie ma interesu prawnego w rozumieniu art. 76 k.p.c., by zgłosić interwencję uboczną dla występowania po stronie pozwanego z wnioskiem o oddalenie powództwa.

W końcowej części opracowania komentator opowiedział się przeciwko stosowaniu reżimu prawnego czynności zachowawczych do procesowych czynności dochodzenia roszczeń z tytułu czynszu najmu lub dzierżawy rzeczy. Przyjął, że dochodzenie roszczeń czynszowych nie stanowi ochrony wspólnego prawa własności rzeczy w rozumieniu art. 209 k.c.

Głosowany wyrok został dostrzeżony przez Z. Strusa w „Przeglądzie orzecznictwa” (Palestra 2014, nr 3–4, s. 228).

M.P.

Zawarte w art. 81 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.), określenie „sprzeczna z prawem” obejmuje także sprzeczność z zasadami współzycia społecznego, z tym że notariusz odmawia dokonania czynności notarialnej ze względu na tę sprzeczność, jeżeli wynika ona z treści zamierzonej czynności notarialnej lub z okoliczności jej dokonywania.

(uchwała z dnia 18 grudnia 2013 r., III CZP 82/13, T. Wiśniewski, W. Katner, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 10, poz. 101; BSN 2013, nr 12, s. 16; Rej. 2014, nr 1, s. 162; NPN 2013, nr 4, s. 101)

Glosa

Aleksandra Oleszki, Nowy Przegląd Notarialny 2014, nr 1, s. 63

W ocenie autora, glosowana uchwała wyznacza istotne kierunki dla praktyki notarialnej, o ile nie przesądzi o stabilizacji funkcjonowania notariatu, co ma już wymiar ustrojowy.

Glosator uznał, że przesłanką odmowy dokonania czynności notarialnej na gruncie Prawa notarialnego jest art. 81, a nie obawa notariusza przed ponoszeniem odpowiedzialności odszkodowawczej z art. 49 Pr.not. w związku z art. 415 k.c. Podstawą tej odmowy jest ustrojowa funkcja notariatu sprawowania jurysdykcji prewencyjnej i niedopuszczenie do obrotu dokumentu sprzecznego z prawem. Odpowiedzialność prawna notariusza ma szerszy zakres niż skutki przewidziane w art. 49 Pr.not.

Autor glosy zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego, że w zakresie sprawowania przez notariusza prewencji jurysdykcyjnej ustawodawca „nie stworzył mu instytucjonalnych możliwości dla podejmowania właściwych decyzji co do zastosowania klauzuli generalnej”. Dokonane z tego powodu ograniczenie możliwości stosowania art. 5 k.c. w związku z art. 81 Pr.not., jeżeli ta sprzeczność „wynika z treści zamierzonej czynności notarialnej lub z okoliczności jej dokonania”, nie jest – w ocenie glosatora – żadną nowością w dotychczasowym stosowaniu art. 81 Pr.not. Wyznaczony w taki sposób zakres staranności notariusza przy dokonaniu (odmowie) sporządzenia żądanej czynności notarialnej jest, jego zdaniem, równie ocenny, jak przed podjęciem uchwały.

Konkludując stwierdził, że stan faktyczny sprawy nie uzasadniał podjęcia przez Sąd Najwyższy głosowanej uchwały. Za otwartą uznał nadal kwestię kompetencji notariusza i wyznaczenie zakresu jego staranności zawodowej w odniesieniu do obowiązku badania zgodności dokonanej czynności notarialnej z zasadami współżycia społecznego. Przyjęcie konstrukcji, że przedmiotowy zakres obowiązku to kwestia staranności zawodowej notariusza, uzasadnia – w jego ocenie – tezę rozstrzygnięcia ewentualnego sporu w odrębnym postępowaniu sądowym.

M.S.L.

prawo cywilne procesowe

Jeżeli pomimo braku dokumentu określonego w art. 485 k.p.c. został wydany nakaz zapłaty, to w postępowaniu toczącym się na skutek zarzutów nie stosuje się art. 493 § 3 i art. 495 § 2 i 3 k.p.c.

(wyrok z dnia 8 października 2009 r., II CSK 153/09, J. Górowski, M. Bączyk, K. Pietrzykowski, Izba Cywilna 2010, nr 4, s. 44)

Glosa

Arkadiusza Sadzy, *Palestra* 2014, nr 7–8, s. 134

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zauważył, że przyjęcie poglądu Sądu Najwyższego prowadzi do zatracenia odrębności drugiej fazy postępowania nakazowego i przypisania mu cech postępowania zwykłego. Stwierdził, że takie przekształcenie nie jest *de lege lata* dopuszczalne. Podniósł, że nawet błędnie wydany nakaz zapłaty zachowuje swoją moc i wiąże sąd aż do czasu pozbawienia go skutków w sytuacjach ściśle określonych przez kodeks postępowania cywilnego. Dodał, że rezygnacja z obostrzeń wynikających z art. 493 i 495 k.p.c. nie znajduje podstaw, a ponadto sprzeciwia się jej art. 496 k.p.c. Wskazał również na praktyczne niedogodności stanowiska Sądu Najwyższego, polegające na braku możliwości ujawnienia stronom odstąpienia przez sąd od szczególnych regulacji postępowania nakazowego.

M.P.

Sobota nie stanowi dnia ustawowo wolnego od pracy w rozumieniu art. 134 § 1 k.p.c. w zw. z art. 1 ustawy z 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz.U. Nr 4, poz. 28 ze zm.).

(postanowienie z dnia 3 lutego 2012 r., I CZ 163/11, J. Górowski, B. Myszka, M. Romańska, niepubl.)

Glosa

Tomasza Demendeckiego, *Studia Iuridica Lublinensia* 2012, nr 18, s. 143

Glosa ma charakter aprobujący.

Glosator uznał za trafne stanowisko wskazane przez Sąd Najwyższy. Wskazał, że prezentowany pogląd potwierdza stanowisko prezentowane we wcześniejszym orzecznictwie, jednakże jest pierwszym orzeczeniem, które bezpośrednio odnosi się do problematyki wskazanej w tezie.

J.B.

*

Pełnomocnikiem procesowym w sprawach o dokonanie wpisu w księdze wieczystej może być wyłącznie osoba spełniająca wymagania przewidziane w art. 87 k.p.c., także wtedy, gdy wniosek o wpis został zamieszczony przez notariusza w akcie notarialnym na podstawie art. 92 § 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.).

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 17/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszka, OSNC 2013, nr 11, poz. 123; OSP 2014, nr 3, poz. 31; BSN 2013, nr 5, s. 5; Rej. 2013, nr 6, s. 169; Rej. 2013, nr 8, s. 186; NPN 2013, nr 2, s. 89; Rej. 2013, nr 11, s. 177)

Glosa

Andrzeja Jana Szeredy, *Nowy Przegląd Notarialny* 2014, nr 2, s. 59

Glosator zaaprobował stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w glosowanej uchwale, wskazując, że w art. 87 k.p.c. ustawodawca ograniczył krąg podmiotów uprawnionych do występowania w postępowaniu

cywilnym w charakterze pełnomocnika procesowego. Przepisy odnoszące się do postępowania wieczystoksięgowego nie przewidują w tym zakresie wyjątków.

W konkluzji, mając na względzie bieżącą praktykę notarialną, zauważył, że skoro pełnomocnikiem procesowym może być również osoba sprawująca zarząd majątkiem lub interesami strony, to warto się zastanowić nad tym, czy notariusze nie powinni wskazywać swym mandantom na konieczność rozszerzenia umocowania dla pełnomocników materialnoprawnych, tak aby mogli oni występować w postępowaniu wieczystoksięgowym.

Glosy do niniejszej uchwały sporządzili także: E. Gniewek (Monitor Prawniczy 2014, nr 2, s. 97), Z. Kuniewicz (Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 3, poz. 31) oraz R. Makowski (Glosa 2014, nr 2, s. 48). Omówili ją również: E. Stawicka w opracowaniu „Czy pełnomocnik ustanowiony do transakcji notarialnej, lecz nienależący do kręgu podmiotów wymienionych w art. 87 § 1 k.p.c., może skutecznie złożyć, zawarty w akcie notarialnym, wniosek o wpis do księgi wieczystej rezultatu czynności prawnej?” (Palestra 2014, nr 1–2, s. 201) oraz M. Stanik w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 3, s. 77).

M.S.L.

*

1. Wniesienie środka odwoławczego drogą elektroniczną jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy przepis szczególny tak stanowi (art. 125 § 2; obecnie art. 125 § 2¹ k.p.c.).

2. Wydruk niedopuszczalnego środka odwoławczego wniesionego drogą elektroniczną może być potraktowany jako środek odwoławczy niewniesiony tą drogą, jeżeli usunięty zostanie brak podpisu (art. 130 § 1 w związku z art. 126 § 1 pkt 4 k.p.c.); datą wniesienia tego środka do sądu jest wtedy data wykonania wydruku (art. 130 § 3 k.p.c.).

(uchwała z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 9/12, J. Gudowski, T. Bielska-Sobkowicz, A. Owczarek, OSNC 2012, nr 11, poz. 128; BSN 2012, nr 5, s. 9; MoP 2012, nr 12, s. 616; Wspólnota 2012, nr 23–24, s. 8; Rej. 2012, nr 6, s. 167)

Glosa

Anny Kościółek, Państwo i Prawo 2014, nr 8, s. 127

Autorka zaakceptowała pogląd wyrażony w punkcie pierwszym omawianej uchwały i stwierdziła, że w związku z art. 125 k.p.c. ustawodawca wyraźnie zrezygnował z fakultatywności elektronicznych pism procesowych, rozumianej w znaczeniu ogólnej dopuszczalności wnoszenia takich pism drogą elektroniczną, na rzecz rozwiązania opartego na wyraźnym upoważnieniu wynikającym z przepisów szczególnych.

Komentatorka zakwestionowała natomiast rozstrzygnięcie wyrażone w punkcie drugim i uznała, że wydruk pisma przesłanego drogą elektroniczną powoduje, że uzyskuje ono wymiar materialny i przyjmuje cechy pisma tradycyjnego, ale nie w znaczeniu pism procesowych w postępowaniu cywilnym. Wskazała też, że przyjęty przez Sąd Najwyższy pogląd przesądził konieczność rozstrzygnięcia kolejnego zagadnienia dotyczącego określenia daty wniesienia takiego pisma do sądu. Według glosatorki, nie jest możliwe zadawalające rozwiązanie tej kwestii, gdyż generuje poważne problemy natury prawnej lub technicznej. Sąd Najwyższy wykluczył możliwość łączenia daty wpływu pisma z chwilą jego nadania, natomiast dla autorki jest to jedyne możliwe rozwiązanie, gdyż odpowiada ono rozwiązaniom przyjętym na gruncie pism procesowych w ujęciu tradycyjnym. Przyjęty w uchwale pogląd – według komentatorki – uzależnia terminowy wpływ pisma od arbitralnej decyzji pracownika administracyjnego, co w praktyce może prowadzić do pozbawienia strony wnoszącej pismo procesowe wpływu na jego terminowe wniesienie do sądu.

Głosowaną uchwałę autorka uznała za sygnał wysłany ze strony judykatury w kierunku władzy ustawodawczej, wskazujący na wynikającą wprost z praktyki prawa potrzebę rozszerzenia dotychczasowego uregulowania problematyki wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną.

Głosę częściowo krytyczną do komentowanej uchwały napisał także A. Bieliński (Lex nr 1162620). Omówił ją P. Grzegorzczak w opracowaniu „Dopuszczalność wniesienia środka zaskarżenia w postaci elektronicznej” (Monitor Prawniczy 2012, nr 19, s. 1944).

M.M.

W wyroku nakazującym opróżnienie lokalu socjalnego sąd orzeka o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego bądź o braku takiego uprawnienia wobec osób, których nakaz dotyczy.

(uchwała z dnia 5 kwietnia 2013 r., III CZP 11/13, K. Strzelczyk, A. Owczarek, M. Szulc, OSNC 2013, nr 11, poz. 121; BSN 2013, nr 4, s. 10; MoP 2014, nr 2, s. 89; Pal. 2013, nr 7–8, s. 214; Rej. 2013, nr 5, s. 161; Rej. 2013, nr 7, s. 170)

Glosa

Artura Mączyńskiego, Monitor Prawniczy 2014, nr 13, s. 704

W ocenie autora, Sąd Najwyższy dokonał trafnej wykładni art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 150) i trafnie doszedł do wniosku, że brak podstaw do uznania, iż zwrot „wyrok nakazujący opróżnienie lokalu” nie obejmuje swoim zakresem „wyroku nakazującego opróżnienie lokalu socjalnego”. Przepisy regulujące zagadnienie lokali socjalnych znajdują się w rozdziale 4 ustawy wśród których, ze względu na ograniczony zakres, brak normy samodzielnie oznaczającej konsekwencje nakazania opróżnienia i wydania takiego lokalu lub wyłączającej wprost stosowanie art. 14 tej ustawy. W tym rozdziale nie ma również przepisu odsyłającego, wskazującego na odpowiednie stosowanie przepisów o lokalach, co uzasadnia wniosek o stosowaniu tych przepisów wprost.

Argumentację Sądu Najwyższego, odwołującą się do wykładni literalnej, można – zdaniem autora – wzmocnić stwierdzając, że pojęcie „lokal” zostało zdefiniowane przez ustawodawcę zupełnie inaczej niż pojęcie „lokal socjalny”. Zakresy tych pojęć, przy uwzględnieniu definicji legalnych, mogą się krzyżować; lokal służący do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych może być również lokalem socjalnym. Faktem również jest, że nie zawsze musi tak być, gdyż lokal socjalny, według definicji ustawowej, musi spełniać pewne minimalne kryteria metrażowe. Tym samym można przyjąć, że każdy lokal socjalny – zgodnie z definicją zawartą w art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy o ochronie praw lokatorów – jest lokalem według definicji zawartej w art. 2 ust. 1 pkt 4 tej ustawy, lecz nie każdy lokal jest lokalem socjalnym. Co więcej, z treści innych

przepisów ustawy wynika, że pojęcie lokalu jest też traktowane jako pojęcie ogólne, w ramach którego mieszczą się wszystkie lokale, w tym również lokale socjalne. Przykładem może być art. 22 ustawy, który stanowi, że z zasobu mieszkaniowego gmina wydziela część lokali, które przeznaczają się na wynajem jako lokale socjalne. Oznacza to, że z lokali wydziela się również lokale socjalne. Za trafny należy więc uznać pogląd, że w art. 14 ust. 1 ustawy chodzi o nakazanie opróżnienia z jakiegokolwiek lokalu. Oznacza to, że jeśli sąd orzeka o opróżnieniu z lokalu, w tym z lokalu socjalnego, to również orzeka o tym, czy przysługuje uprawnienie do otrzymania lokalu socjalnego. Pojęcie lokalu, jako zakresowo szersze, obejmuje zatem również pojęcie lokal socjalny.

Uchwałę omówili: Z. Strus w „Przełęczach orzecznictwa” (Palestra 2013, nr 7–8, s. 214), Ł. Węgrzynowski w opracowaniu „Prawo do lokalu socjalnego w razie wydania przez sąd orzeczenia o nakazaniu opróżnienia lokalu socjalnego” (Przełęcz Sądowy 2013, nr 10, s. 22) oraz M. Stanik w „Przełęczach orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 3, s. 80).

R.N.

*

Artykuł 408 k.p.c. stosuje się także, gdy przyczyną nieważności był udział w składzie sądu osoby nieuprawnionej albo gdy orzekł sędzia wyłączony z mocy ustawy (art. 401 pkt 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 28 sierpnia 2013 r., V CO 59/13, T. Bielska-Sobkowicz, J. Górski, A. Górski, OSNC 2014, nr 5, poz. 51; OSP 2014, nr 7–8, poz. 74; BSN 2013, nr 11, s. 16)

Glosa

Moniki Michalskiej-Marciniak, Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 7–8, poz. 74

Glosa ma charakter częściowo aprobowany.

Autorka przychyliła się do zapatrywania, że pięcioletni termin końcowy ustanowiony w art. 408 k.p.c. obowiązuje również odniesieniu do podstawy wznowienia postępowania, jaką stanowi orzekanie w sprawie sędziego, który był wyłączony z mocy ustawy. Oceniała krytycznie

przyjęcie przez Sąd Najwyższy, że w przedmiotowej sprawie nie zachodziła podstawa do wyłączenia sędziego z mocy ustawy. Stwierdziła, że jest dotknięte nieważnością postępowanie przed Sądem Najwyższym, w którym uczestniczył sędzia biorący udział w rozpoznaniu sprawy w niższej instancji, choć nie bezpośrednio niższej.

W dalszej części opracowania autorka wyraziła zapatrywanie, że *de lege lata* wydanie wyroku przez Europejski Trybunał Praw Człowieka nie stanowi podstawy do wznowienia postępowania. *De lege ferenda* zaproponowała przyjęcie w postępowaniu cywilnym rozwiązania przewidzianego w postępowaniu karnym (art. 540 § 3 k.p.c.) lub postępowaniu przed sądami administracyjnymi (art. 272 § 3 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi).

M.P.

*

1. Do podstawowych zasad porządku prawnego należy przewidziane w Konstytucji wymaganie proporcjonalności środków cywilnoprawnych skierowanych przeciwko sprawcy szkody.

2. Dopuszczalne jest częściowe stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia w zakresie tylko jednego roszczenia, jeżeli jego przedmiot jest podzielny (art. 1150 k.p.c.).

3. Na podstawie art. 135 § 1 i art. 138 k.p.c. wystarczające jest każde określenie adresu, które pozwala na identyfikację adresata i ustalenie miejsca doręczenia przesyłki.

(postanowienie z dnia 11 października 2013 r., I CSK 697/12, T. Ereciński, T. Wiśniewski, K. Zawada, OSNC 2014, nr 1, poz. 9 ze sprostowaniem w OSNC 2014, nr 4, s. 1; OSP 2014, nr 9, poz. 87; BSN 2013, nr 11, poz. 17; Rej. 2014, nr 1, s. 170; Rej. 2014, nr 4, s. 173; MoP 2014, nr 13, s. 691)

Glosa

Stanisława Sołtysińskiego, Polski Proces Cywilny 2014, nr 3, s. 413.

Glosa ma charakter aprobujący.

Autor podkreślił, że glosowany wyrok na dłuższy czas ustanowi standardy orzekania w sprawach o stwierdzenie wykonalności orzeczeń

sądów zagranicznych, które zasądzają odszkodowanie o charakterze represyjnym i odbiegające znacznie od kwot przyznawanych przez sądy polskie.

Glosator wskazał, że na uwagę zasługuje teza o potrzebie ścisłej wykładni pojęcia porządku publicznego, które uzasadnia odmowę uznania lub stwierdzenia wykonalności zagranicznego orzeczenia przez sąd polski. Sens klauzuli porządku publicznego wyraża się w tym, że obce prawo, choć właściwe w sprawie, nie może być ze względu na różnice zachodzące między nim a prawem obowiązującym w państwie siedziby sądu zastosowane, gdy skutki jego zastosowania są sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego (porządku publicznego) tego państwa. Jak podkreślił, nawet rażąca odmienność obcego prawa nie wystarczy do odmowy jego zastosowania lub do odmowy uznania skuteczności bądź stwierdzenia wykonalności opartego na nim orzeczenia z powołaniem się na klauzulę porządku publicznego. Konieczna do tego jest sprzeczność, tj. oczywista, rażąca niezgodność skutków zastosowania tego prawa lub uznania skuteczności bądź stwierdzenia wykonalności obcego orzeczenia z podstawowymi zasadami porządku prawnego państwa stosującego prawo lub państwa uznania bądź wykonania.

Autor zwrócił też uwagę na utrzymanie w uzasadnieniu orzeczenia dotychczasowej linii orzeczniczej podkreślającej, że porządek publiczny obejmuje nie tylko zasady konstytucyjne, lecz również naczelną dyrektywę poszczególnych dziedzin prawa, a do takich zasad należy kompensacyjny charakter odszkodowania, w tym zadośćuczynienia za krzywdę. Zauważył, że Sąd Najwyższy postawił pytanie czy mimo kompensacyjnego charakteru odszkodowania w ujęciu polskiego prawa prywatnego można zaliczyć tę cechę do podstawowych zasad polskiego porządku publicznego, skoro przepisy szczególne dopuszczają w tym zakresie wyjątki i udzielił odpowiedzi twierdzącej dokonując analizy art. 31 Konstytucji.

Glosator wskazał, że Sąd Najwyższy trafnie zwrócił uwagę, iż regulacje praw własności intelektualnej są oceniane krytycznie zarówno w piśmiennictwie, jak i w orzecznictwie, które z punktu widzenia przyjętych w prawie polskim założeń dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej. Chociaż orzecznictwo nie stanowi źródła prawa, trudno przece-

nić jego praktyczne znaczenie i wytyczyć granicę między wykładnią a prawotwórstwem sądowym.

Autor zaaprobował glosowany wyrok zarówno w warstwie aksjologicznej, jak i w odniesieniu do większości argumentów natury normatywnej, wyrażając zdanie, że zasadnicze rozstrzygnięcie dotyczące odmowy stwierdzenia wykonalności orzeczenia przewidującego *punitive damages* uzasadniają argumenty natury konstytucyjnej.

Podkreślił także, że Sąd Najwyższy uzasadnił pogląd, iż wpływ klauzuli porządku publicznego na ocenę dopuszczalności udzielenia *exequatur* zagranicznemu orzeczeniu jest tym intensywniejszy, im silniej powiązany jest stan faktyczny sprawy z krajowym porządkiem prawnym. Wysokość zasądzzonego odszkodowania w porównaniu z sumami zasądzanymi przez sądy polskie w podobnych sprawach może zatem również uzasadniać zastosowanie klauzuli porządku publicznego. Autor podzielił także opinię, że naruszenia gwarancji procesowych wymienione w art. 1146 § 1 pkt 3–4 k.p.c. mają charakter szczególnych klauzul porządku publicznego wyodrębnionych z przewidzianej w art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c. ogólnej klauzuli porządku publicznego. Pozbawienie strony możliwości obrony w postępowaniu, w którym zapadł zagraniczny wyrok, sprzeciwiłoby się niewątpliwie stwierdzeniu wykonalności tego wyroku ze względu na sprzeczność jego wykonania z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, nieodzownym zaś warunkiem zapewnienia pozwanemu możliwości obrony w postępowaniu sądowym jest należyte i w czasie pozwalającym na podjęcie obrony doręczenie pozwu. Przy ocenie, czy pozwanemu doręczono należyście i we właściwym czasie pozew lub czy z jakichś innych jeszcze przyczyn niż nieprawidłowe doręczenie pozwu nie został on pozbawiony możliwości obrony w postępowaniu zagranicznym, sąd polski nie może się więc zadowolić zachowaniem wymagań zagranicznego prawa procesowego i stanowiskiem w tym względzie zagranicznego sądu, musi uwzględnić także standardy polskiego prawa.

Autor zgodził się także z oceną Sądu Najwyższego, że w sprawie o stwierdzenie wykonalności zagranicznego orzeczenia sąd polski nie bada w zasadzie strony merytorycznej uzasadnienia wyroku przez sąd zagraniczny.

Glosator zwrócił uwagę na klarowność i wszechstronność argumentacji uzasadnienia wyroku.

Głosę do omawianego orzeczenia napisał również M. Orecki (Orzecznictwo Sądów Polskich 2014, nr 9, poz. 87). Omówili ją: P. Grzegorzczak w opracowaniu „Sprzeczność z podstawowymi zasadami porządku prawnego (art. 1146 § 1 pkt 7 k.p.c.) jako przyczyna częściowego zezwolenia na wykonanie orzeczenia sądu państwa obcego” (Monitor Prawniczy 2014, nr 8, s. 416) oraz K. Pałka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 6, s. 92).

J.S.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2014, NR 10

Istnienie uzasadnionego interesu nie stanowi przesłanki materialnoprawnej do wytoczenia powództwa o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

(uchwała z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 73/13, K. Pietrzykowski, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC 2014, nr 10, poz. 97)

*

Dopuszczalne jest zawarcie umowy darowizny na wypadek śmierci, jeżeli jej przedmiotem są konkretne rzeczy lub prawa, a umowa nie jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

(uchwała z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 79/13, K. Pietrzykowski, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC 2014, nr 10, poz. 98)

*

Prezes sądu podejmuje czynności za Skarb Państwa w sprawach o egzekucję grzywnien, kar pieniężnych i kosztów postępowania w sprawach cywilnych.

(uchwała z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 80/13, K. Pietrzykowski, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC 2014, nr 10, poz. 99)

Użytkownik wieczysty, który nie może zrzec się przysługującego mu prawa na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1187 ze zm.), może wyzbyć się tego prawa zgodnie z art. 902¹ k.c. stosowanym w drodze analogii.

(uchwała z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 81/13, K. Pietrzykowski, D. Dończyk, J. Frąckowiak, OSNC 2014, nr 10, poz. 100)

*

Zawarte w art. 81 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (jedn. tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.) określenie „sprzeczna z prawem” obejmuje także sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, z tym że notariusz odmawia dokonania czynności notarialnej ze względu na tę sprzeczność, jeżeli wynika ona z treści zamierzonej czynności notarialnej lub z okoliczności jej dokonywania.

(uchwała z dnia 18 grudnia 2013 r., III CZP 82/13, T. Wiśniewski, W. Katner, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 10, poz. 101)

*

W razie sprzedaży przedmiotu leasingu po rozwiązaniu umowy korzyść leasingodawcy, o której mowa w art. 709¹⁵ k.c., wyznacza cena uzyskana z tej sprzedaży.

(wyrok z dnia 12 grudnia 2013 r., V CSK 566/12, T. Bielska-Sobkowicz, M. Bączyk, I. Gromska-Szuster, OSNC 2014, nr 10, poz. 102)

*

Postanowienie ogólnych warunków umowy ubezpieczenia na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, przewidujące, że w razie wypowiedzenia umowy przez ubezpieczającego przed upływem 10 lat od daty zawarcia umowy, ubezpieczyciel pobiera opłatę likwidacyjną powodującą utratę wszystkich lub znacznej

części zgromadzonych na rachunku ubezpieczającego środków finansowych, rażąco narusza interesy konsumenta i stanowi niedozwolone postanowienie umowne w świetle art. 385¹ zdanie pierwsze k.c.

(wyrok z dnia 18 grudnia 2013 r., I CSK 149/13, T. Wiśniewski, W. Katner, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 10, poz. 103)

*

Do roszczeń o zapobieżenie szkodom spowodowanym ruchem zakładu górnictwa (art. 99 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze, jedn. tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm.) ma także zastosowanie art. 439 k.c.

(wyrok z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 101/13, T. Bielska-Sobkiewicz, W. Katner, B. Ustjanicz, OSNC 2014, nr 10, poz. 104)

*

1. Jeżeli przewidziane w art. 97 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 1376 ze zm.) oświadczenie dłużnika banku o poddaniu się egzekucji umieszczono w bankowym wzorcu umownym, dopuszczalna jest abstrakcyjna kontrola sądowa tego oświadczenia (art. 385¹ i 385² k.c.).

2. Oświadczenie o poddaniu się egzekucji banku przewidujące odległy termin wystąpienia banku o nadanie bankowemu tytułowi wykonawczemu klauzuli wykonalności, niepowiązany z terminem przedawnienia roszczenia banku, które może być objęte tym tytułem jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy konsumentów.

(wyrok z dnia 10 stycznia 2014 r., I CSK 183/13, J. Górowski, M. Bączyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2014, nr 10, poz. 105)

*

Określony w art. 125 § 1 k.c. dziesięcioletni termin przedawnienia ma zastosowanie do stwierdzonych wyrokiem roszczeń

o odsetki za opóźnienie wymagalnych w chwili uprawomocnienia się wyroku. Trzyletniemu przedawnieniu ulegają stwierdzone wyrokiem roszczenia o odsetki za opóźnienie należne i wymagalne po dniu uprawomocnienia się wyroku.

(wyrok z dnia 15 stycznia 2014 r., I CSK 197/13, K. Strzelczyk, I. Koper, D. Zawistowski, OSNC 2014, nr 10, poz. 106)

*

W razie zbycia przez dłużnika przedmiotu umowy przyrzeczonej o skutku zobowiązująco-rozporządzającym przed wszczęciem sprawy o wykonanie umowy przedwstępnej, przesłanką skuteczności roszczenia wierzyciela przewidzianego w art. 390 § 2 k.c. jest uznanie umowy zbycia przedmiotu umowy przyrzeczonej za bezskuteczną wobec niego (art. 59 k.c.) albo stwierdzenie jej nieważności (art. 58 k.c.).

(wyrok z dnia 16 stycznia 2014 r., IV CSK 197/13, I. Gromska-Szuster, D. Dończyk, A. Piotrowska, OSNC 2014, nr 10, poz. 107)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2014, NR C

Przegrywający sprawę rzecznik konsumentów, który wytaczając powództwo nie działał na rzecz konsumenta, jest zobowiązany do zwrotu kosztów procesu wygrywającemu (art. 98 § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 124/12, A. Owczarek, K. Tyczka-Rote, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 42)

*

Samo zgłoszenie przynależności do narodowości niemieckiej nie było równoznaczne z zakwalifikowaniem do kategorii „obywatele polskich narodowości niemieckiej” w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. b dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (jedn. tekst: Dz.U. z 1945 r. Nr 3, poz. 13 ze zm.).

(wyrok z dnia 18 kwietnia 2013 r., II CSK 449/12, I. Koper, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 43)

*

Wniesienie apelacji wyłącza dopuszczalność zażalenia na postanowienie o kosztach procesu zawarte w wyroku, niezależnie od

kolejności składania tych środków odwoławczych (art. 394 § 1 pkt 9 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 18 kwietnia 2013 r., III CZP 15/13, M. Kocon, I. Gromska-Szuster, A. Kozłowska, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 44)

*

1. Zaliczenie posiadania rzeczy przez poprzednika prawnego na podstawie art. 176 § 1 w związku z § 2 k.c. następuje na rzecz każdego spadkobiercy, ale tylko w granicach nabytego udziału w spadku.

2. Współwłaściciel rzeczy jest uprawniony do wniesienia apelacji od postanowienia w przedmiocie zasiedzenia nieruchomości w zakresie niezależnym od posiadanego udziału w jej własności.

(postanowienie z dnia 26 kwietnia 2013 r., II CSK 445/12, G. Misiurek, D. Dończyk, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 45)

*

Artykuł 8 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz.U. Nr 128, poz. 1402 ze zm.) dotyczy pobierania lub wtórnego wykorzystania nieistotnej pod względem jakości lub ilości części zawartości bazy danych.

(wyrok z dnia 9 maja 2013 r., II CSK 466/12, B. Myszka, M. Kocon, K. Zawada, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 46)

*

Użytkownik wieczysty nieruchomości jest legitymowany do wystąpienia z powództwem o uzgodnienie z rzeczywistym stanem prawnym treści księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości gruntowej przez wykreślenie z działu III tej księgi wpisu prawa użytkownika budynku postawionego na gruncie oddanym mu w użytkowanie wieczyste, lecz niesprzedanego mu na własność.

(wyrok z dnia 10 maja 2013 r., I CSK 74/13, K. Pietrzykowski, J. Frąckowiak, M. Romańska, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 47)

Wszczęcie przez spadkobiercę zobowiązanego do zapłaty zachowku przeciwko uprawnionemu do zachowku sprawy o ustalenie bezskuteczności wydziedziczenia nie przerywa biegu przedawnienia roszczenia o zachówek.

(wyrok z dnia 15 maja 2013 r., III CSK 302/12, K. Tyczka-Rote, J. Górowski, A. Owczarek, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 48)

*

1. Świadczenie wykonawcy w umowie o roboty budowlane jest niepodzielne.

2. W razie zwłoki jednej ze stron umowy wzajemnej w spełnieniu części świadczenia, odstąpienie od umowy w wykonaniu ustawowego prawa odstąpienia, jeżeli świadczenie drugiej strony jest niepodzielne, jest niedopuszczalne; strona, która przyjęła świadczenie częściowe może jedynie żądać wykonania reszty świadczenia i naprawienia szkody wynikłej ze zwłoki.

(wyrok z dnia 16 maja 2013 r., V CSK 260/12, K. Strzelczyk, A. Kozłowska, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 49)

*

Zmiana postanowień umowy pożyczki w zastrzeżonej formie pisemnej pod rygorem nieważności nie może nastąpić przez wystawienie przez pożyczkobiorcę weksla gwarancyjnego.

(wyrok z dnia 17 maja 2013 r., I CSK 505/12, M. Bączyk, Z. Kwaśniewski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 50)

*

Sprawa o pozbawienie tytułu wykonalności tytułu wykonawczego – prawomocnego wyroku zasądającego na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odszkodowanie z tytułu odpowiedzialności dłużnika jako członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za zobowiązania spółki powstałe na skutek niepłacenia składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, zapotrzonego w klauzulę wykonalności – nie jest sprawą z zakresu

ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 476 § 2 i 3 k.p.c. Skarga kasacyjna w takiej sprawie przysługuje tylko wtedy, gdy wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi co najmniej pięćdziesiąt tysięcy zł (art. 398² § 1 *in principio* k.p.c.).

(postanowienie z dnia 22 maja 2013 r., III CZ 25/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszka, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 51)

*

1. W sprawie o wpis do księgi wieczystej, którego podstawą jest decyzja administracyjna, sąd – w razie wątpliwości – bada, czy osoba stwierdzająca ostateczność i wykonalność tej decyzji była do tego uprawniona.

2. Gdy podstawą wpisu jest decyzja o przejęciu na własność Państwa gospodarstwa rolnego należącego do majątku wspólnego małżonków, wydana na podstawie art. 45 i 52 ust. 2 ustawy z dnia 27 października 1977 r. o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz.U. Nr 32, poz. 140 ze zm.) tylko na wniosek jednego z nich, do wniosku o wpis powinna być załączona, oprócz tej decyzji, także zgoda drugiego małżonka na przejęcie nieruchomości albo zaświadczenie właściwego organu stwierdzające istnienie jednej z przesłanek przewidzianych w art. 44 tej ustawy.

(postanowienie z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 492/12, A. Górski, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 52)

*

Dziennikarz ma obowiązek zwrócić się o zajęcie stanowiska przez osobę prawną, której zachowanie przedstawione opinii publicznej jest przedmiotem krytyki prasowej, gdy stawiane zarzuty są tak poważne, że stanowią zagrożenie dla dalszego funkcjonowania tej osoby, a zarazem istnieją wątpliwości co do wiarygodności źródła informacji.

(wyrok z dnia 23 maja 2013 r., I CSK 531/12, A. Górski, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 53)

Pozwany w sprawie o wydanie nieruchomości może podnieść zarzut zatrzymania z tytułu nakładów poniesionych na tę nieruchomość, pomimo prawomocnego wyroku uwzględniającego jego powództwo oparte na art. 231 § 1 k.c., jeżeli nie doszło do przeniesienia własności nieruchomości, na której zostały dokonane nakłady.

(wyrok z dnia 12 czerwca 2013 r. II CSK 634/12, W. Katner, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 54)

*

Sporządzenie testamentu ustnego nie jest wyłączone, mimo niemożności porozumiewania się przez testatora z otoczeniem za pomocą mowy, jeżeli mógł przekazać swą wolę na wypadek śmierci w inny sposób zrozumiały dla świadków testamentu, np. znakami słownymi lub pojedynczymi słowami.

(postanowienie z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 688/12, M. Wysoc-ka, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 55)

*

Wyrok Sądu Najwyższego uwzględniający skargę kasacyjną i uchylający zaskarżone orzeczenie nie oznacza, że uchylone orzeczenie jest niezgodne z prawem w rozumieniu art. 417¹ § 2 k.c. w związku z art. 424^{1a} § 2 k.p.c.

(wyrok z dnia 13 czerwca 2013 r., V CSK 328/12, D. Dończyk, I. Gromska-Szuster, B. Ustjanicz, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 56)

*

Nierozpoznanie istoty sprawy przez sąd pierwszej instancji następuje w razie zaniechania zbadania materialnej przesłanki żądania powoda, najczęściej na skutek bezpodstawnego stwierdzenia braku pozytywnej przesłanki jurysdykcyjnej, np. legitymacji proce-

sowej strony, lub przyjęcia istnienia tzw. negatywnej przesłanki jurysdykcyjnej, np. przedawnienia dochodzonego roszczenia.

(postanowienie z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13, T. Wiśniewski, A. Piotrowska, K. Zawada, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 57)

*

1. Prawo unijne nie uzależnia odpowiedzialności odszkodowawczej państwa członkowskiego od uprzedniego stwierdzenia wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości naruszenia tego prawa. Rozstrzygnięcie, czy doszło do naruszenia prawa unijnego, należy do sądu państwa członkowskiego, do którego wniesiono pozew o odszkodowanie.

2. Zakres różnic dotyczących obowiązków firm inwestycyjnych wobec klientów między przepisami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 grudnia 2005 r. w sprawie trybu i warunków postępowania firm inwestycyjnych oraz banków powierniczych (Dz.U. z 2006 r. Nr 2, poz. 8) a przepisami dyrektyw MiFID I i MiFID II nie jest tak duży, aby brak pełnej terminowej implementacji tych dyrektyw do prawa polskiego można było uznać za zdarzenie, bez którego nie doszłoby do zawarcia przez stronę powodową transakcji CIRS, a w konsekwencji do straty, którą zakończyło się rozliczenie tej transakcji.

(wyrok z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 392/12, T. Wiśniewski, A. Piotrowska, K. Zawada, OSNC-ZD 2014, nr C, poz. 58)

INFORMACJE

W dniu 12 sierpnia 2014 r. sędzia Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej Jan Górowski został powołany do składu Rady Programowej Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury. Sędzia Jan Górowski zastąpił w składzie Rady sędziego Sądu Najwyższego Kazimierza Zawadę. Serdecznie gratulujemy.

*

Z dniem 28 lipca 2014 r. na emeryturę przeszła pani Grażyna Banaszewska – kierownik sekretariatu Wydziału II.

*

Z dniem 1 sierpnia 2014 r. stanowisko kierownika sekretariatu Wydziału II objęła pani Anna Wasiak.

Dane statystyczne – lipiec 2014

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia						Inny sposób	
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1894	403	271	-	13	1	30	-	183	44	2026
3.	CZP, w tym:	30	12	8	5	-	-	-	-	-	3	34
	art. 390 k.p.c.	25	11	8	5	-	-	-	-	-	3	28
	skład 7-miu	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	77	53	33	-	20	-	5	-	-	8	97
5.	CO, w tym:	21	53	63	-	2	-	-	-	-	61	11
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	21	53	63	-	2	-	-	-	-	61	11
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	111	29	17	-	-	-	-	-	5	12	123
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Razem	2133	550	392	5	35	1	35	-	188	128	2291

Dane statystyczne – sierpień 2014

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono							Pozostało do rozpoznania	
				Razem	Sposób załatwienia					Inny sposób		
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę			Odmówiono przyjęcia do rozpoznania
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	2026	357	176	-	7	2	15	-	102	50	2207
3.	CZP, w tym:	34	7	2	1	-	-	-	-	-	1	39
	art. 390 k.p.c.	28	6	2	1	-	-	-	-	-	1	32
	skład 7-miu	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	97	40	15	-	11	-	1	-	-	3	122
5.	CO, w tym:	11	33	31	-	1	-	-	-	-	30	13
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45, 48 k.p.c.	11	33	31	-	1	-	-	-	-	30	13
6.	CSP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	CNP	123	27	12	-	-	-	-	-	2	10	138
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Razem	2291	464	236	1	19	2	16	-	104	94	2519

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	8
Głosy	34
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2014, nr 10	59
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2014, nr C	63
Informacje	69
Dane statystyczne	70